Наше Слово

РІК LXVI № 26 (3333) ВАРШАВА, 27 ЧЕРВНЯ 2021 РОКУ
ЦІНА – зл. 4,30 zł (VAT = 8%) – CENA NUMER INDEKSU 366609

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК TYGODNIK UKRAINSKI UKRAINIAN WEEKLY
Інтернет-версія газети www.nasze-slowo.pl ISSN 0027-8254

Європейські експертки, що оцінюють виконання Хартії регіональних мов, зустрілися з представниками громади

Розмова про мову

▲ Представники української громади Мирослав Скірка, Любомира Тхір та Григорій Купріянович (четвертий зліва) і фахівчині Комітету експертів Ради Європи

15 червня у Варшаві відбулася зустріч представників української громади з фахівчинями Комітету експертів Ради Європи щодо реалізації Польщею Європейської хартії регіональних або меншинних мов. Українці діляться своїми спостереженнями про становище рідної мови.

– Хартія – це документ, відмінний від інших, бо він передбачає не тільки захист, але й розвиток та поширення мови автохтонного населення. Українська перебуває у специфічній ситуації, бо ми як меншина не живемо компактно. Більшість людей, що послуговуються нею, 74 роки тому були депортовані з місць проживання. А це має велике значення, бо в таких умовах набагато важче зберігати мову. Єдиним регіоном, де залишилося компактне проживання населення, що говорить українськими говірками, є Північне Підляшшя, – пояснив доктор Григорій Купріянович, співголова Спільної комісії уряду національних і етнічних меншин (СКУНіЕМ) та директор Підляського наукового інституту.

Окрім українського історика з Любліна, у зустрічі з експертами взяли участь очільник Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка та директорка української школи у Бартошицях Любомира Тхір. Представники громади наголосили: зараз є кілька важливих питань, які матимуть вплив на збереження української мови як меншинної.

– Значення мають не тільки записи в законах, а й те, наскільки можна їх реалізувати. У випадку української мови деякі постулати неможливо виконати на практиці якраз через наше розпорошення, – зауважив Григорій Купріянович.

Як приклад він навів такий факт: в управліннях ґмін, окрім офіційної польської мови, як допоміжну можна було би використовувати українську. Те ж саме стосується встановлення двомовних покажчиків назв населених пунктів. Проте для цього представники української меншини у даній ґміні мусили би становити 20% населення.

– На практиці деякі регуляції для нас – лише теоретичні, – зазначив співголова СКУНіЕМ.

Він також вважає, що для реалізації Хартії у суспільстві мусить бути відповідна атмосфера:

– Може статися так, що закони передбачають якісь можливості, але самі носії мови матимуть побоювання щодо того, аби ними користуватися. Наприклад, через те, що оточення може сприймати це негативно.

Схожу думку висловив голова ОУП.

– Випадки руйнування українських пам'ятників також спричиняють, що люди бояться заявляти про свою ідентичність, зокрема мовну. А це може мати вплив на результат перепису населення, який зараз проводиться, – зазначає Мирослав Скірка. – Коли людина не довіряє державі, вона може побоюватися, що дані перепису можуть бути використані з різними цілями: не лише для того, щоби дізнатися, скільки українців живе у Польщі, але й проти конкретної людини, яка взяла участь у переписі. Інша важлива справа – його результати можуть мати реальний вплив на підтримку громади з боку держави.

Ще одне питання – дані цього опитування з різних причин не конче можуть відображати точну кількість користувачів даної мови. Тому, на думку українських діячів, треба використати й інші методи дослідження кількості громадян Польщі, які спілкуються меншинною мовою.

– Багато з нас знають випадки, коли у якомусь регіоні функціонує українська мова, зокрема у говірковій формі, а у переписі взагалі не вказано, що там проживають носії нашої мови, – додав Григорій Купріянович.

Наступний важливий чинник – освіта.

– Щоби вчити мови, необхідні підручники. Ми не маємо на сьогодні жодної такої книги, яка би відповідала новій програмі, – заявила Любомира Тхір.

Ця проблема існує вже багато років. Справа у відсутності не авторів, а системи фінансування.

– Ми, щоб мати підручник, зараз самі мусили б оплатити роботу авторів, рецензентів, друк, а лише після цього нам би повернули витрачені кошти. Проте чи ОУП або будь-яка інша українська організація може викласти кількасот тисяч злотих на цей процес? А якщо закон зміниться і виявиться, що грошей ніхто не віддаватиме? – пояснює педагогиня.

Ще більше тривожить ситуація, яка виникла зараз із українськими школами у Польщі. Нагадаємо, що наглядові органи освітніх закладів нашої громади припинили фінансувати навчання мови, історії та географії України для учнів з українським громадянством.

– Ми постійно думаємо, чи школам буде треба повертати частину субвенцій, які ми отримали від органів місцевого самоврядування, – тривожиться Любомира Тхір.

Найскладніша ситуація наразі – в Лігниці. Тамтешня директорка уже не може брати участі у конкурсі на цю посаду, а інших охочих немає.

На думку українських діячів, для розвитку української мови варто створити відповідний культурний простір.

– Спосіб фінансування культури меншин з публічних фондів (державою чи самоврядуванням) відрізняється від фінансування інших сфер культури в країні. Там культурне життя спирається на діяльності культурних установ, системно фінансованих з публічних коштів, а культура меншин фінансується на основі однорічних ґрантів. Без українських культурних установ мова не може функціонувати нормально, – наголосив Григорій Купріянович.

На його думку, потрібно також створити кращі умови для праці представників меншинних громад у Спільній комісії уряду національних і етнічних меншин, вони повинні мати секретаріат та можливість користуватися допомогою експертів ззовні. Та й загалом важливо, аби також у місцевих органах влади усвідомлювали, що Хартія мов мала б реалізуватися також і ними.

Нагадаємо, що Європейська хартія регіональних мов або мов меншин є однією з двох конвенцій Ради Європи, що стосуються прав меншин. Комітет міністрів Ради Європи ухвалив її 25 червня 1992 року, а почала вона діяти з 1 березня 1998-го. Її прийняття, а згодом – і ратифікація окремими країнами Європи, завершили довготривалий і складний процес введення у систему європейських цінностей питання збереження мовної спадщини Європи у її різноманітті – як дуже важливого для культурної ідентичності континенту фактору.

Держави, які ратифікували Хартію, мусять доповідати про її реалізацію. Члени Комітету експертів Ради Європи приїжджають на моніторинг, зустрічаються з представниками центральної влади та меншин. Польща ратифікувала Хартію у 2009 році. ■

Павло ЛОЗА

Фото з фейсбук-сторінки Григорія Купріяновича

eprasa.pl 3172aa2020

ПОДІЇ

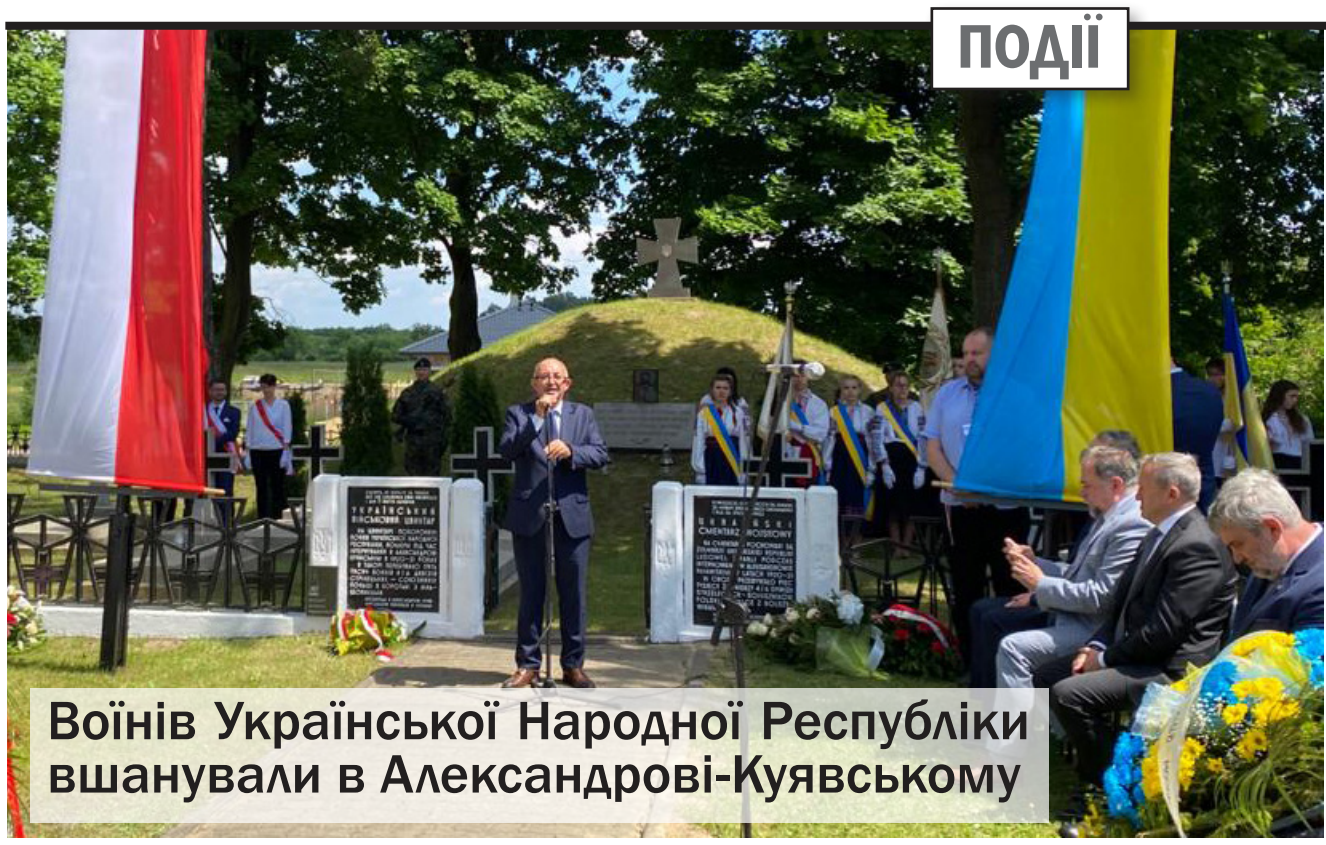

Воїнів Української Народної Республіки вшанували в Александрові-Куявському

Могили петлюрівських бійців у Александрові-Куявському Куявсько-Поморського воєводства українська громада Польщі вважає святим місцем. Тому кожного року її представники відвідують урочисті заходи, що їх традиційно організовує міська адміністрація. Цьогоріч у суботу, 5 червня, вони відбулися вже двадцять восьмий раз.

Після гімнів України і Польщі, які прозвучали у виконанні місцевого оркестру пожежників-добровольців, почесних гостей привітав і подякував за присутність бургомістр Аркадіуш Ґраляк. У заході взяли участь, зокрема, представник президента Польщі Анджея Дуди, радник голови Бюро національної безпеки Мєшко Павляк, посол України Андрій Дещиця, голова Ради у справах сільського господарства при президенті РП Ян-Кшиштоф Ардановський, депутат Роберт Квятковський, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич з дружиною Марією-Ольгою Сич, консул Лев Захарчишин, а також представники самоврядних структур різних рівнів, наукових, громадських установ і організацій. Також традиційно приїхали члени ОУП з Вармінсько-Мазурського, Західнопоморського і Поморського воєводств, представники українських шкіл у Гурові-Ілавецькому і Білому Борі.

Андрій Дещиця, закликаючи пам'ятати про українсько-польське братерство зброї, нагородив орденом князя Ярослава Мудрого родину покійного нині бургомістра Анджея Цєслі, який багато років з великою відданістю піклувався про Козацькі могили. Відзнаку отримала вдова посадовця Зоф'я Цєсля. Анджей Цєсля помер після важкої хвороби на початку минулого року. Ще одному постійному учаснику врочистостей – головному отаману Міжнародної громадської організації «Запорізьке козацтво» генералові Дмитру Сагайдакові – присутні в особливий спосіб віддали честь на прохання бургомістра Аркадіуша Ґраляка. Вони хвилиною мовчання вшанували його пам'ять – Дмитро Сагайдак відійшов у вічність у березні цього року.

– Представники української громади з Вармії і Мазур та інших, сусідніх регіонів, беруть участь у вшануванні пам'яті українських воїнів, які разом із польською армією стали на захист Польщі від більшовицької навали, а потім були інтерновані, зокрема, до Александрова-Куявського, – розповів Мирон Сич. – Цьогоріч чи не вперше на Козацькі могили поклали вінок від президента РП. Я звернувся до представника Анджея Дуди із закликом, аби про українсько-польське братерство зброї у Польщі згадували постійно – принаймні при нагоді річниці «Чуда над Віслою», свята Незалежності чи Дня Війська Польського. 1920 року була спільна перемога, і українські воїни заслуговують на визнання і пам'ять. Тим більше, що після Ризького трактату союзники Пілсудського постраждали, потрапивши до таборів інтернування. Це пізніше зрозумів навіть сам маршалок, звернувшись до інтернованих зі словами: «Ja was panowie przepraszam, ja was bardzo przepraszam» («Я прошу у вас вибачення, я дуже прошу вибачення»). Моє звернення щодо пам'яті про українське козацтво викликало схвалення і оплески присутніх. Вдячність треба висловити владі Александрова-Куявського і теперішньому бургомістру Аркадіушеві Ґраляку, а також його покійному нині попереднику Анджею Цєслі. Ми маємо пам'ятати і про людей, які долучилися до відновлення Козацьких могил, як-от про професора Омеляна Вішку з Торунського університету ім. Коперника, про цілу низку поляків, які розуміли роль цього братерства зброї у тодішньому подоланні більшовицької орди і значення цієї перемоги для налагодження партнерських взаємин між нашими народами. Особливо важливо це нині, коли московська орда знов прямує в Європу, захопивши вже частину українських земель. Поки що їх стримує саме українська армія.

Козацькі могили в Александрові-Куявському – це 22 надгробки (раніше їх було 17), під якими спочивають воїни Армії УНР, що у грудні 1920 року потрапили у табір інтернування № 6 та померли там до того, як установа була розформована восени 1921-го. Цвинтарний комплекс увінчує курган із запорозьким хрестом. Неофіційно вважається, що у кожній могилі символічно похований полк козаків. На передньому схилі інтерновані прикріпили табличку з написом українською мовою:

Хай ворог знає, що козацька сила
ще не вмерла під ярмом тирана,
що кожна степова могила –
це вічна непімщена рана.

Організатором цьогорічних урочистостей, як і попередніх, була адміністрація Александрова-Куявського, бургомістр Аркадіуш Ґраляк, Міський центр культури і Пункт промоції та туристичної інформації «Станція Александрів». ■

Степан МІГУС

«Потрібна відкрита розмова»:
візит нового голови Об'єднання до Ольштина

Голова Об'єднання українців у Польщі Мирослав Скірка 5 червня зустрівся з лідерами Ольштинського відділу організації під час 34 Фольклорного ярмарку «З мальованої скрині».

Місцеві активісти підкреслили, що специфіка роботи в регіоні – це, зокрема, демографічні зміни в громаді. Молодь і середнє покоління виїжджають до більших міст або ж просто асимілюються. Така ситуація впливає багато на що, наприклад – на культурні заходи. Ключовими є також відносини з місцевою владою, яка може підтримувати діяльність ОУП або ні. Якраз у цьому регіоні проблем із цим немає, тим більше, тут діє єдина у Польщі комісія у справах нацменшин на рівні маршалківського управління.

«Ми мусимо запитати людей про їхні очікування щодо організації», – заявив про ще один важливий аспект діяльності Об'єднання голова кентшинського гуртка Андрій Сидор. На таку потребу вказували й інші регіональні лідери. Вони висловили також зауваження щодо «Нашого слова».

Інші учасники дискусії вказували на те, що треба публікувати більше матеріалів про успішних і цікавих людей з меншини, зокрема спогади старших представників нашої громади. На думку лідерів Ольштинського відділу ОУП, частіше повинні з'являтися повідомлення та фотографії, які представляють не лише великі заходи, але й менші, організовані у гуртках.

Голова ОУП Мирослав Скірка зауважив, що на рівні організації, яка водночас є видавцем «Нашого слова», потрібна відкрита розмова. Без переговорів і висновків ситуація не зміниться. Очільник Об'єднання додав також, що організація поділена, у її межах діють окремі групи людей. Це означає, що ОУП «розлазиться». У Головній управі, за словами Мирослава Скірки, практично немає місця для роздумів над концепцією та стратегією. Більшість зусиль займає обробка документів та інші формальності, пов'язані з дотаціями, які надає Міністерство внутрішніх справ і адміністрації. Вимоги з їхнього боку практично кожного року зростають.

Щодо змісту «НС» Мирослав Скірка зазначив, що зараз триває робота над анкетою, у якій читачі зможуть висловити свої думки та зауваження. Відповіді на запланованих 60 питань стануть базою для подальших висновків. Інший вагомий фактор – це те, що дефіцит бюджету тижневика зараз становить 60 тисяч злотих. Якщо збір коштів на пресфонд не принесе результату, не вдасться уникнути підвищення ціни газети та зменшення її формату.

Фінансові проблеми стосуються не тільки «Нашого слова», але й організації загалом. «Декому здається, що Головна управа – це як український уряд в екзилі, який роздає гроші. Це не так», – відзначив Мирослав Скірка. За його словами, неможливо далі працювати тільки завдяки державним дотаціям, тому треба активно шукати меценатів та спонсорів для українських справ у Польщі. Ще один виклик – це налагодження зв'язків і спільна робота структур ОУП. Тут має допомогти електронна база членів, завдяки якій можна буде швидко обмінюватися інформацією через електронну пошту чи смс-повідомлення, отримувати доступ до матеріалів та документів. Базу мають розробити до кінця жовтня. Мирослав Скірка підкреслив, що її ефективність залежатиме від активності членів організації в регіонах й даних, які звідти передаватимуть.

Голова ОУП поговорив також про можливості співробітництва з уповноваженим маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства у справах нацменшин – Віктором-Мареком Лейком, та відповідальною за співпрацю між університетами Ольштина та Львова Терезою Астрамович-Лейк. ■

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

eprasa.pl 3172aa2020

ГРОМАДСЬКІ ВІСТІ

Зустріч з автором книжки про Гораєць

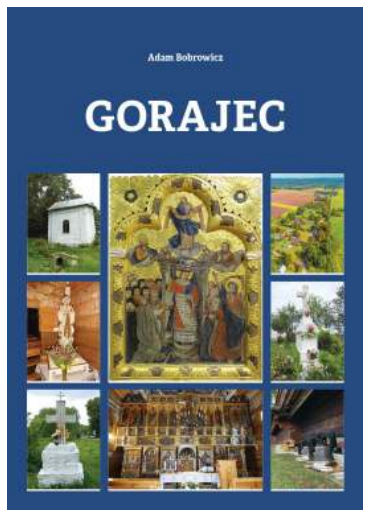

14 липня о 16:00 в церкві у Горайці відбудеться зустріч з Адамом Бобровичем. Він прочитає лекцію «Ікони, що творять іконостас у церкві в Горайці».

Його однойменна книга присвячена колишнім та нинішнім мешканцям цього села в Любачівському повіті. У публікації описана доля Горайця, зокрема й трагічні моменти міжвоєнного періоду, ІІ Світової війни та післявоєнних років. Видання містить списки жителів довоєнного села, депортованих до СРСР та виселених в межах акції «Вісла». Також автор згадує людей, які були вивезені на примусові роботи до Третього Рейху, та членів УПА з цього села. Є також «Хроніка спогадів проминулого життя Михайла Франківського» – довоєнного мешканця Горайця, який роками записував події з життя села та його жителів, зокрема про перебування у таборах для переміщених осіб у Корнберзі та Ляйпгаймі.

У публікації, яка має понад 400 сторінок, розміщені також карти та архівні фотографії, які раніше ніде не публікувалися.

Адам Бобрович видав книгу за власні кошти. Її можна буде не лише придбати під час презентації у Горайці, а й безпосередньо замовити в автора. З ним можна зв'язатися електронною поштою (bobrowicz.ad@gmail.com) або за телефоном (+48 601-729-953).

Нагадаємо, що Адам Бобрович написав також книжку «Каміння, яке говорить. Греко-католицьке кладовище в Горайці», яка з'явилася два роки тому.

Сейм Польщі ухвалив резолюцію у справі Nord Stream 2

15 червня Сейм Польщі ухвалив резолюцію, у якій закликає уряди країн ЄС та НАТО, особливо Німеччину, вжити негайних заходів для припинення будівництва газопроводу Nord Stream 2.

«Сейм Речі Посполитої, відчуваючи солідарність з нашими східноєвропейськими сусідами, які перебувають під загрозою російської експансії, особливо з Україною, закликає ЄС і його членів, насамперед Федеративну Республіку Німеччина – як нашого союзника по НАТО і партнера в ЄС – відмовитися від будь-якої підтримки проєкту газопроводу Nord Stream 2 і вжити заходів для негайного і результативного припинення його будівництва», – йдеться в документі.

Депутати Сейму закликали до цього заради цінностей, на які спирається ЄС, в ім'я солідарності з Україною, дбаючи про стабільність і безпеку в Європі, а також для підвищення стійкості Євросоюзу в умовах тиску з боку Росії.

«Ми також звертаємося до США як до нашого союзника по НАТО з проханням зберегти та розширити санкції, спрямовані проти суб'єктів, які беруть участь у будівництві газопроводу», – пишуть депутати.

У резолюції підкреслюється, що подальший політичний та економічний тиск з боку Вашингтона може призвести до «відмови від цього шкідливого проєкту і зміцнення співпраці між країнами НАТО». У документі також звертають увагу на агресію Росії проти Грузії у 2008 році та України з 2014 року, на незаконне відокремлення Придністров'я від Молдови.

Як зазначили польські депутати, завершення будівництва газопроводу означатиме загрозу нового витка збройного конфлікту біля кордонів ЄС.

«Nord Stream 2, який дає можливість Росії відмовитися від транзиту газу через територію України до головних споживачів, зокрема ФРН, відкриє їй шлях до широкомасштабної збройної агресії проти України без ризику зазнати втрат від переривання транзиту через воєнні дії», – підкреслюється в ухваленій Сеймом резолюції.

Канадський парламент вшанує українську діаспору?

Канадський парламентар українського походження, керівник групи дружби з Україною Іван Бейкер, вніс на розгляд Палати громад законопроєкт «Місяць української спадщини». Про це повідомляє видання Diaspora.ua. Таким чином Канада може стати першою країною, де вшановують українську спільноту на такому високому рівні.

Проєкт передбачає щорічне проведення місяця української спадщини – у вересні, бо саме 7 вересня 1891 року до Канади прибули перші документально засвідчені українці Василь І(Є)линяк та Іван Пилипів. Цьогоріч діаспора в цій країні відзначає 130-ліття. Видання пише, що від перших переселенців до сьогодні вона значно зміцніла, становить зараз понад 1,3 млн людей українського походження. Серед них – сотні осіб, які емігрували до Канади з Польщі.

Представляючи свій законопроєкт, Іван Бейкер наголосив на тому, що місяць української спадщини дав би особливу можливість відзначити розвиток української громади в Канаді та її роль в економічному, культурному, соціальному та політичному житті цієї держави.

Флешмоб на підтримку збірної України з футболу

Фото з фейсбук-сторінки Посольства України у Польщі

На підтримку збірної України з футболу, яка 13 червня зіграла свій перший матч на Євро-2020, у Варшаві ініціювали флешмоб #GloryToHeroes. Про це повідомляє Укрінформ.

У різних країнах світу усі охочі знімали відео на підтримку футболістів, супроводжуючи його фразою «Героям слава!» і хештегом #GloryToHeroes. «Ми хочемо, щоб до акції долучилися не лише українці в Україні, але й громада по всьому світу, посольства, усі небайдужі», – цитує видання речницю Посольства України в Польщі Юлію Бородій. Акція має на меті не лише підтримати команду на чемпіонаті, а й популяризувати слоган «Слава Україні – Героям слава!» у контексті ситуації, яка склалася навколо форми української збірної.

«Крім того, варто активно залучати людей з обмеженими можливостями, аби вони інтегрувалися до цього виду спорту, щоб в Україні активно розвивався ампфутбол», – підкреслила українська дипломатка.

Флешмоб започаткували під час турніру Amp Futbol Cup 2021, що відбувся 12-13 червня у Варшаві (*на фото*). Його ініціаторами стали Українська асоціація футболу людей з інвалідністю, Національна рада спортивної реабілітації захисників України, Уповноважений президента України з питань реабілітації учасників бойових дій Вадим Свириденко, дипломати Посольства України в Польщі та українська громада. У спільному відеозверненні вони закликали взяти участь у флешмобі та підтримати українські цінності, культуру та героїв.

Збір коштів на друк монографії про Сагринь завершений

Завдяки фінансовій підтримці доброчинців із Канади, США, України та Польщі – зокрема й наших читачів – вдалося зібрати 15 тисяч злотих на видання книги «Постріли – як зернятка вервиці». Так називається монографія про злочин у Сагрині, яку готує доктор Маріуш Сава. Як інформує на своїй фейсбук-сторінці Польсько-українсько-канадський фонд «Калина», який проводив збір коштів у інтернеті, безпосередньо на рахунок організації надійшло близько 4 тисяч злотих. Таким чином, разом вдалося зібрати близько 19 тисяч із запланованих 25 тисяч злотих.

Нагадаємо, що Маріуш Сава є стипендіатом цього фонду. Він збирає матеріали про злочин, який вчинили Армія Крайова та Селянські батальйони 9-10 березня 1944 року в Сагрині та інших селах Грубешівського повіту, у результаті чого загинули понад 1200 цивільних мешканців.

У робочому варіанті книга поділена на три частини. Перша буде присвячена самому злочину. Друга міститиме сучасні розповіді про село, вшанування пам'яті, суперечки навколо пам'ятника аж до сьогодні. Там ітиметься також про найсвіжішу справу, що стосується доктора Григорія Купріяновича, через промову якого посадовець Пшемислав Чарнек звернувся до прокуратури. Автор монографії планує присвятити увагу й історичній політиці, яку веде Польська автокефальна православна церква. Вона показує абсолютно іншу перспективу розповіді про жертви весни 1944 року, яку сьогодні мало хто помічає.

Третя частина складатиметься з польських, німецьких, українських документів, свідчень, даних розслідування, спогадів очевидців та фотографій, що належать не тільки родинам жертв, а й сім'ям тих, хто брав участь у нападі.

Над темою про Сагринь та інші села Грубешівщини Маріуш Сава працює з 2014 року. Завдяки доброчинцям текст монографії «Постріли – як зернятка вервиці» буде готовий до кінця року. Історик хотів би, аби матеріал пішов до друку відразу після рецензування.

Міжнародний науковий форум про Україну і ЄС

29-30 травня Інститут політичних наук Вармінсько-Мазурського університету в Ольштині спільно з Кафедрою політології та міжнародних відносин Львівської політехніки провели VI Українсько-польський науковий форум «Східна політика Європейського Союзу: здобутки, виклики та перспективи». У регулярному науковому заході, який через пандемію пройшов цього разу онлайн, працювало шість творчих секцій, у яких загалом взяли участь понад 100 людей, зокрема представники наукових, освітніх, експертних, парламентських, самоврядних, неурядових установ та організацій Польщі, України і Латвії. Форум організували в межах проєкту Erasmus+ J.Monnet Module «Ініціатива ЄС Східне партнерство: можливості для України».

На ньому аналізували актуальні проблеми політичного, економічного, безпекового, гуманітарного та соціокультурного вимірів східної політики Європейського Союзу, шукали ефективні механізми співробітництва, які сприятимуть реалізації євроінтеграційних прагнень України, а також посиленню українсько-польського співробітництва.

Дуже важливою для подальшої співпраці між Вармією і Мазурами, Львівщиною, Рівненщиною виявилася активна присутність на цьогорічному форумі представників згаданих регіонів України. Вони не лише обіцяли свою підтримку ініціативі науково-культурної інтеграції, але й заявили про наміри налагодження співробітництва із місцевим самоврядуванням усіх рівнів у польському воєводстві. Це особливо порадувало представників національних меншин – української на Вармії і Мазурах та польської в Галичині, які хотіли би передусім організувати поїздки молоді до своїх вітчизн.

За результатами форуму вийде друком монографія та низка публікацій у науковому журналі «Гуманітарні візії». Наступного року, як сподіваються організатори, захід проведуть в Ольштині офлайн. У програмі – круглий стіл, присвячений 75 роковинам акції «Вісла».

Степан Мігус

Опрацював на основі повідомлень **Павло ЛОЗА**

Більше новин шукайте на сайті: nasze-slowo.pl

eprasa.pl 3172aa2020

ГРОМАДА

Пластове Свято весни-2021

Фото надане авторками статті

Свято весни у Пласті – це подія, яка є підсумком річної праці в гуртках і роях (групах). На ній новацтво та юнацтво безпосередньо готуються до пластового літа.

Уперше в Польщі це свято відбулося у форматі «Вишколу практичного пластування» біля Варшави у 2013 році. Відтоді пластуни майже кожного року, коли природа вже пробудилася до життя, розставляють шатра, палять ватру та практикують свої навички, готуючись до найбільшої події року – табору.

Під час пандемії у Польщі, як і в інших країнах, заняття не відбувалися регулярно, а масові зустрічі були заборонені. Однак життя на природі – це невід'ємна частина пластування, у нинішні часи довготривалого локдауну – ще більш потрібна та очікувана. Після безкінечних годин, днів, тижнів, проведених у віртуальному просторі, відчувалася велика потреба «виїхати в ліс».

На щастя, з початком травня у Польщі почала покращуватися ситуація з COVID-19, частину карантинних обмежень пом'якшили, і ми нарешті змогли зустрітися на території Пластової оселі у Мриглодах-Любицьких. З 3 по 6 червня 2021 року туди з'їхалися і юнаки, і старші пластуни, і просто зацікавлені діяльністю Пласту люди. Темою цьогорічного свята були карпатські легенди, пов'язані з життям опришків та «українського Робін Гуда» – Олекси Довбуша.

Участь у події взяла 21 особа, 8 членів проводу та чимало гостей.

Програма Свята весни була дуже насиченою. Окрім легенд та розповідей про опришків, пластуни та гості мали нагоду самостійно приготувати їжу на вогні, взяти участь в тематичних інтелектуальних та спортивних змаганнях, вивчити та поспівати пластових і народних пісень, опанувати традиційні танці та продемонструвати їх на святковій ватрі. Найсміливіші старші учасники могли зробити власні шелести (укриття з природніх матеріалів, здатне сховати від холоду та дощу) та переночувати в них самостійно в лісі, тим самим виховуючи в собі чималу відвагу та борючись із внутрішніми страхами.

Атмосфера сприяла загальному піднесеному настрою, й учасники свята у неформальному середовищі змогли краще засвоїти інструктажі та одразу ж спробувати нові навички на практиці. Пластуни взяли також участь у «нічному алярмі», який є невід'ємною частиною програми та вчить правильно реагувати на можливі небезпеки. Окрім цього, п'ятеро дітей вступили в лави пластунів-юнаків, а двоє, яким уже виповнилося 18 років, перейшли до Уладу старших пластунів.

У суботу, 5 червня, відбулася святкова Пластова ватра. Участь у ній взяли також жителі села Мриглоди та сусідніх населених пунктів, пластові сім'ї з Ряшева та Кракова, представники польської влади – директор Центру міжнародної співпраці Любліна, великий друг України та Пласту Кшиштоф Становський з дружиною Барбарою. З привітальним словом виступив генеральний консул України в Любліні Василь Павлюк.

На ватрі не бракувало пісень, звуків гітари чи «опришківських» танців. Розповідями про свій скаутський досвід ділилися люблінські гості.

Пласт – це волонтерська організація, тому велику подяку висловлюємо тим, хто докладає зусиль для її розвитку, виховує молодь патріотами нашої Батьківщини та передусім – добрими, свідомими та відповідальними людьми.

Найбільша подяка – проводу Свята весни-2021, який приділив дуже багато сил та часу на проведення настільки масштабного заходу у такі непрості часи! Це – комендант: ст.пл. Ганнуся Тимець; в.о. коменданта (заступник): ст. пл. вірл. Христина Міщій, ЧоК; заступник коменданта по програмі: ст. пл. Назар Сілецький; бунчужна: ст. пл. Марта Берегуляк; писар: ст. пл. Емілія Сокіл; інтендант: ст. пл. Остап Бутилевич; інструктор: пл. сен. Андрій Герасименко; технічна підтримка: ст. пл. Стефан Сокіл.

Місце проведення події було невипадковим. Пластова оселя в Мриглодах-Любицьких – це символічне місце для пластунів. Тут відбувалися два останні юнацькі табори та І з'їзд старших пластунів і пластунів-сеньйорів. Також саме тут зароджувався Пласт у Польщі – 30 років тому, тут відбувалися табори у 90-х. Зараз до Мриглодів з'їжджаються діти тих людей, які таборували там 30-20 років тому. У 2020-му планувалися великі святкування 30-ліття відродження організації в Польщі. Через пандемію ми були змушені відмовитися від цього і перенести захід на більш безпечний час – можливо, він відбудеться ще цього року.

Оселю в Мриглодах-Любицьких подарувала пластунка з Канади українській молоді у Польщі. Вона мала свої кращі та гірші часи. Із часом ділянка занепала, однак від 2018 року пластуни нею опікуються. Зараз, із великою допомогою місцевих жителів, ведуться ремонтні роботи для відновлення цього місця. ■

Ганнуся ТИМЕЦЬ
Христина МІЩІЙ

У Старґарді – нова домівка

Після років клопотань у Старґарді українці матимуть нарешті свою домівку. Ключі від «власного» приміщення наприкінці травня отримав голова місцевої ланки ОУП Павло Палчинський. Зараз українці збирають кошти на ремонт – а допомогти може кожен із нас.

– Ми намагалися отримати нову домівку вже довгий час, і нарешті нам це вдалося. Вона знаходиться на першому поверсі кам'яниці з окремим входом. Загалом – понад 60 квадратних метрів. Ми дуже задоволені, — каже з радістю Павло Палчинський. Попередні приміщення громада мусила покинути з огляду на їхній поганий стан.

Тепер на громаду чекає ремонт домівки, оскільки у нинішньому вигляді її теж неможливо використовувати. Із самого початку багато допомагала міська влада, яка, зокрема, оплатила нові вікна та газове опалення. Решту робіт українці мусять фінансувати самі, а їх іще чимало: насамперед потрібно прокласти електрику, відремонтувати туалет та головні приміщення, закупити меблі. Для цього треба близько 30 тисяч злотих, які старґардська громада не може зібрати сама.

– Аби зменшити вартість робіт, більшість із них ми виконаємо самостійно, однак не все можна зробити власними руками. Тому сподіваємося, що нам допоможуть також місцеві підприємці. Тим не менше, наша громада неспроможна зібрати такі кошти, тож мусимо звернутися з проханням про підтримку до всіх українців. Я вважаю, що сила ОУП проявляється через гуртки — якщо вони будуть сильними, це відобразиться на організації загалом. У попередні роки такої допомоги потребував Тшеб'ятів, коли у місті згоріла домівка, а зараз ми, — каже Павло Палчинський.

Перші гроші місцева громада зібрала в себе. До ремонту домівки вже долучилися члени гуртка та волонтери, серед яких також – українці з України. Останні полюбили Старґард, тому дедалі частіше поселяються тут цілими родинами — за неофіційними даними, у місті працює понад тисяча українців. Деякі з них відвідують рідну церкву та домівку. Досі більшість культурних заходів проходили у греко-католицькій святині. Павло Палчинський сподівається, що нова домівка допоможе ще більше згуртувати людей – особливо тепер, у часи пандемії. Тільки на останні збори, які вперше відбулися у новому приміщенні, прийшли близько 20 учасників — це показує, що українці спраглі зустрічей.

У місті проводяться культурні події: концерти до Дня Незалежності України, річниці Голодомору, зустрічі в межах міського фестивалю «Магічний Старґард» чи «Арт-фестивалю» і багато інших. Якраз під час останнього у греко-католицькій церкві пройшла виставка ікон і вишиванок, а також концерт у виконанні Олі Марцішак. Музика та спів у сім'ї Івони та отця Руслана Марцішаків присутні здавна, однак завдяки пісні «Гуцулка Ксеня» родина стала відомою не тільки в Польщі. Родинне тріо на початку пандемії розмістило у фейсбуці відео із записом пісні у своєму виконанні — сьогодні «Гуцулку Ксеню» послухали понад 2 мільйони користувачів з усього світу, Марцішаки стали лауреатами двох всеукраїнських заходів («Віночок миру і добра» у 2020 році та нещодавно – фестивалю народного мистецтва «Діаманти роду»). Вони також отримали запрошення на Міжнародний фестиваль фольклорного танцю та музики до столиці Непалу Катманду. У складі сімейного тріо – Івона, вчителька релігії та української мови у пункті навчання у Старґарді, отець Руслан – парох місцевої греко-католицької парафії і молодіжний капелан, а також їхня дочка Ольга.

Під час концерту Олі Марцішак Павло Палчинський допомагав усім охочим заповнити анкети загальнонаціонального перепису населення, який у Польщі є обов'язковим. Такі чергування проводитимуть також найближчим часом.

– Попри те, що на нас зараз чекає ремонт домівки, ми не припиняємо нашої культурної роботи. Я вважаю, що навіть попри пандемію ми мусимо розвиватися, не можемо чекати на кращі часи. Нам потрібно постійно йти вперед, а не озиратися за спину, а в цьому нам допоможе нова домівка, — каже Павло Палчинський.

Допомогти українцям у Старґарді із ремонтом можна, переказуючи гроші на банківський рахунок:

41 1090 1492 0000 0001 4312 2741
з дискою: «Remont świetlicy ZUwP w Stargardzie»
Організатор збору коштів:
Związek Ukraińców w Polsce oddział w Szczecinie
ul. Mickiewicza 45, 70-385 Szczecin.

Анна ВІННИЦЬКА
Фото надане Павлом Палчинським

eprasa.pl 3172aa2020

УКРАЇНА

Україна ближче до НАТО

Європейське турне президента США Джо Байдена завершилося женевською зустріччю з президентом Росії Владіміром Путіним. З точки зору Києва європейський візит був значущим, адже у той же час на саміті НАТО щодо України лунали важливі заяви.

20 червня посол Російської Федерації у США Анатолій Антонов вилетів до Вашингтона після майже тримісячної відсутності. Його відкликали до Москви на консультації після того, як Байден назвав Путіна вбивцею.

Також найближчим часом очікується повернення до Москви американського посла Джона Салівана, який близько двох місяців тому виїхав з Росії через напружені відносини між двома країнами.

Повернення дипломатів – результат саміту Байдена-Путіна, який пройшов у Женеві 16 червня. І це фактично єдиний конкретний результат цих переговорів, адже ніхто не очікував жодного прориву. Розмова стосувалась цілого спектру тем: Китай, Близький Схід та ув'язнений російський опозиціонер Алексєй Навальний, але тривалість переговорів була меншою, ніж планували.

Передбачалось – особливо цього очікували в Україні – що однією з тем для обговорення стане українське питання і війна на Донбасі. Такий висновок можна було зробити і з російських державних медіа. Наприклад, популярне і вкрай пропагандистське політичне ток-шоу «Вечір з Владіміром Соловйовим» (виходить на екрани п'ять днів на тиждень) упродовж 14 днів обговорювало саміт двох президентів та Україну.

Байден – Путін: про Україну без подробиць

Ця тема лунала у переговорах, але, судячи з пресконференцій, увага до неї була значно меншою, ніж передбачали експерти напередодні саміту.

– США висловили прихильність суверенітету і територіальній цілісності України, – так сказав Байден на зустрічі з журналістами, додавши, що вони спільно з російським президентом дійшли згоди щодо дипломатичних зусиль для реалізації мінських домовленостей. – Він не суперечив мені. Однак, зрозуміло, що відмінності [у поглядах] були.

Більше про розмови на цю тему розповів під час власної пресконференції Путін. На його думку – «як він зрозумів» – Байден вважає, що конфлікт на Донбасі потрібно вирішити, дотримуючись пунктів Мінських угод.

«Що стосується зобов'язань [РФ] щодо України, то у нас воно тільки одне – сприяти реалізації Мінських угод. І якщо українська сторона готова до цього, ми підемо цим шляхом. Без жодних сумнівів», – сказав Путін.

Водночас російський президент заявив, що теперішні дії України щодо врегулювання конфлікту «не мають нічого спільного з цими домовленостями».

Відповідаючи на питання про квітневу концентрацію російських військ біля кордону з Україною та в Криму, російський лідер сказав, що вони «не становлять жодної загрози».

«Ми проводимо навчання на своїй території, але ми не робимо цього, підтягуючи свою техніку і війська до території США. Тому занепокоєність має бути не в американської сторони, а у російської», – заявив Путін.

Заступник глави адміністрації російського президента Дмітрій Козак також взяв участь у частині перемовин із Байденом. Його присутність у делегації свідчила, що російська сторона приїхала до Женеви готовою до гострих переговорів щодо України. Козак відповідає саме за цей напрям політики Кремля.

«Якщо нашим американським колегам вдасться вплинути насамперед на українську позицію, є шанс, що щось зрушиться з мертвої точки», – сказав він журналістам після саміту.

Ще одне питання, яке, ймовірно, міг порушити Путін, – це членство України у НАТО. Російський президент зазначив, однак, що цю тему практично не обговорювали, «торкнулись мазком».

У напрямку НАТО

Тим не менше, тема ймовірного вступу України до Північноатлантичного Альянсу викликає у Росії чималі емоції.

«Уявімо собі, що Україна стане членом НАТО. Час, за який ракета долетить від Харкова чи Дніпропетровська до центральної частини Росії, до Москви, зменшиться до 7-10 хвилин. Це для нас червона лінія чи ні?», – сказав Путін 9 червня.

Кремль стурбований не лише заявами українського керівництва на чолі з президентом Зеленським, а й позицією адміністрації Байдена та рішеннями останнього саміту НАТО, який відбувся 14 червня у Брюсселі.

«Що стосується України, ми чули, що гіпотетично президент Байден допустив можливість вступу України в НАТО. Це – новий елемент, раніше таких заяв не було. Звичайно, у Москві ми звернули на нього увагу в повному обсязі», – так заявив речник Кремля Дмітрій Пєсков в ефірі «Першого каналу» 16 червня перед початком переговорів Байдена та Путіна.

Справді, що стосується відносин Україна – НАТО, до результатів саміту Північноатлантичного альянсу можна ставитися зі значною дозою оптимізму. Хоча слід згадати, що міністр закордонних справ Дмитро Кулеба не приховував обурення тим, що Україну не запросили взяти участь у заході. Втім, незалежно від цього українські експерти прокоментували саміт як певний прорив для України.

«Ми підтверджуємо рішення, ухвалене у 2008 році на Бухарестському саміті НАТО про те, що Україна стане членом Альянсу. План дій щодо членства (ПДЧ) буде невіддільною частиною цього процесу», – ідеться у підсумковому документі.

На перший погляд може здаватись, що у цьому немає нічого надзвичайного, адже йдеться про рішення НАТО, ухвалене ще у 2008 році. Однак, як зазначає «Європейська правда», «таке підтвердження прозвучало вперше – на жодному саміті від 2008 року подібних заяв від Альянсу не було. По-друге, Україну нарешті почали розглядати на одному рівні з Грузією – так само, як нас сприймали разом у 2008 році».

Важливими є коментарі після заходу. Генсек НАТО Єнс Столтенберг на пресконференції підкреслив, що рішення про членство України ухвалюватимуть тридцять держав-членів Північноатлантичного Альянсу, а також сама Україна.

«Росія не має жодного слова у питанні того, чи бути Україні членом НАТО. Вона не може вказувати, що робити її сусідам. Ми не повернемося в епоху сфер інтересів, коли великі країни вирішують, що робити меншим», – підкреслив Столтенберг.

У саміті Альянсу також взяв участь Джо Байден, який підкреслив, що рішення про членство України не залежить лише від США, його повинні ухвалити усі члени НАТО.

Американський президент також запевнив, що війна на Донбасі – це не перешкода для вступу України до Альянсу. Водночас Джо Байден підкреслив, що питання членства пов'язане з виконанням певних зобов'язань.

«Це буде залежати від того, чи відповідає Україна критеріям. Їй усе ще потрібно позбутися корупції, а також виконати інші вимоги, аби отримати План дій», – сказав Байден.

Зрада з американською допомогою?

Дійсно, на перший погляд може здатися, що європейське турне американського президента, а тим більше саміт НАТО, принесли Україні позитивні новини. Про жодну зраду не може йти мова, якби не дивна історія із нібито замороженням військової допомоги Києву.

18 червня американське видання «POLITICO» оголосило, що Білий дім заморозив новий пакет такої допомоги на 100 мільйонів доларів. До нього мали входити системи протиповітряної оборони малої дальності, стрілецька зброя та протитанкове озброєння.

Цей пакет був розроблений у зв'язку з погіршенням ситуації між Росією та Україною у квітні. На наступний день після публікації «POLITICO» Білий дім назвав це нісенітницею.

«Ідея про те, що ми притримали допомогу Україні, – це нонсенс. Лише минулого тижня, як раз під час підготовки до саміту США-Росія, ми надали Києву 150-мільйонний пакет, що передбачав безпекову підтримку, зокрема й летальне озброєння», – заявила Джен Псакі, речниця Білого дому.

Вона запевнила, що США підтримають Україну в її обороні від російської агресії. Прессекретарка Байдена також додала, що Вашингтон підготував резервні фонди на випадок подальшого російського вторгнення. Ці слова можна сприймати як непрямий доказ того, що така додаткова допомога справді могла бути готова. Однак її скасування було не результатом переговорів Байдена з Путіним, а наслідком заяв Росії про деескалацію ситуації біля кордонів України. Таким чином, важко говорити про зраду та поступки США Кремлю.

Окрім того, після саміту з Путіним Байден висловився так: «Протягом шести місяців або року ми з'ясуємо, чи насправді ми маємо важливий стратегічний діалог». ■

Петро АНДРУСЕЧКО, Київ

ПУЛЬС УКРАЇНИ

В Україні «зелена» зона і вільний в'їзд. Показники захворюваності на COVID-19 в Україні є найнижчими за останній рік, вона увійшла у «зелену» зону, також і за критеріями Євросоюзу. У зв'язку з цим уряд скасував вимогу про наявність негативного тесту на коронавірус або самоізоляції для українців, що повертаються з-за кордону, та іноземців з правом постійного проживання в Україні. Відтепер їм не треба встановлювати мобільну аплікацію «Вдома» при поверненні. Громадянам інших країн для в'їзду і надалі обов'язково мати страховий поліс, що враховує випадок захворювання на COVID-19, а також негативний тест або довідку про повний курс вакцинації. В Україні зростають темпи щеплення, загалом введено вже більше 2 млн доз вакцин, лідерами є Київ, Дніпропетровська та Київська області.

Рада нацбезпеки і оборони ввела повний пакет санкцій проти Павла Фукса та Дмитра Фірташа. Санкції щодо українсько-російського олігарха Фукса ввели через його причетність до незаконного отримання ліцензій на видобуток корисних копалин, а щодо українського олігарха Фірташа – за його участь у титановому бізнесі і постачання сировини, яка йде на військові підприємства Росії. Санкції наклали і на російські військові підприємства, які використовують цей титан.

Київський апеляційний суд постановив стягнути з Віктора Медведчука близько 300 тисяч гривень на користь видавництва «Віват» у судовому процесі щодо книги Вахтанга Кіпіані «Справа Василя Стуса». Постанова набирає законної сили з дня її прийняття та може бути оскаржена у Верховному суді протягом 30 днів. Раніше Київський апеляційний суд вже постановив стягнути з Медведчука відшкодування витрат видавництва «Віват» на розгляд справи щодо заборони поширення книги «Справа Василя Стуса» у розмірі близько 140 тисяч гривень. Нагадаємо, у серпні 2019 року Медведчук подав до суду на журналіста Кіпіані та вимагав заборонити продаж книги.

Україна піднялася на дев'ять позицій і посіла 36-те місце серед 165 країн у щорічному рейтингу сталого розвитку, що публікується ООН і Фондом Bertelsmann. Прогрес України відзначено в досягненні 10 з 17 цілей, що визначають сталий розвиток країни в економічній, соціальній та екологічній сферах. У жодній із базових цілей Україна не погіршила свої позиції, а найбільший прогрес показала в досягненні мети «повсюдної ліквідації бідності у всіх її формах». У топ-5 країн сталого розвитку увійшли: Фінляндія, Швеція, Данія, Німеччина та Бельгія. Польща зайняла 15-те місце. Автори дослідження відзначають, що вперше з 2015 року середній глобальний показник індексу через пандемію виявився нижчим за показник попереднього року.

У столиці презентували надшвидкий бойовий дрон, невидимий для радарів. Новий український надшвидкий військовий безпілотник ACE ONE презентували на Міжнародній спеціалізованій виставці «Зброя та безпека-2021». За словами головного конструктора та керівника проєкту Олександра Лося, таких безпілотників ані в Україні, ані в світі ще не було. Бойовий дрон може переносити озброєння до 1 тонни, а його швидкість наближена до надзвукової – 1000 км/год. Він розроблений на основі новітніх технологій Stealth, завдяки цьому, а також своїй формі плаского крила, є фактично невидимим для радарів і його складно визначити в небі. Управління здійснюється за допомогою системи штучного інтелекту, яка може управляти «роєм таких безпілотників». Над розробкою літального апарата працювали 25 найкращих українських вчених та фахівців у сфері авіакосмічної галузі на базі кращих підприємств. Для появи готового прототипу, який можна буде запустити в небо, потрібно ще близько 30 місяців.

Підготувала Тетяна ДАНЮЧЕНКО

eprasa.pl 3172aa2020

ПОДІЇ

▲ Учасники танцювального ансамблю «Черемош»

«Якби можна було співом перемагати...»

У Кентшині на півночі Польщі 5 червня відбувся XXXIV Регіональний український фольклорний ярмарок «З мальованої скрині». Захід був присвячений тридцятій річниці незалежності України, що офіційно буде відзначатися 24 серпня.

Організаторами заходу були Ольштинський відділ і кентшинський гурток Об'єднання українців у Польщі, а також Кентшинський центр культури. Відкриваючи свято, голова відділу Степан Мігус нагадав, що Україна постійно стримує російську агресію і захищає від неї Європу. Водночас ЄС доволі делікатно ставиться до дій Москви. Степан Мігус зауважив, що в минулому агресію Кремля вдалося зупинити завдяки союзові Юзефа Пілсудського та Симона Петлюри: «Європа сьогодні мала би за це бути вдячна Польщі та Україні. На жаль, зараз це не особливо помітно».

▲ Ґданський гурт «Гаразд»

Про незалежність України говорив і голова ОУП Мирослав Скірка. Він назвав її «успіхом, до якого йшло багато поколінь». Нині збереження цього подвигу вимагає найвищої ціни – життя українських солдатів. Згадуючи про українство у Польщі, голова наголосив на його досягненні, яким є розвиток власної ідентичності через багато років після депортації: «Завдяки зусиллям багатьох із вас сьогодні ми можемо радіти піснями, танцями і всьому, що тут відбувається». Мирослав Скірка висловив також сподівання на те, що громадська праця в регіоні буде продовжуватися. Оскільки наше майбутнє залежатиме й від результатів цьогорічного перепису населення, він заохочував активно брати в ньому участь і вписувати в анкети свою національність, віросповідання та рідну мову. Він передав також вітання від віцемаршалка Мирона Сича, який у цей день брав участь в урочистостях на могилах воїнів УНР в Александрові-Куявському.

До учасників звернувся й уповноважений маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства у справах нацменшин – Віктор-Марек Лейк. Він підкреслив, що українці, які тут опинилися, налагодили добрі відносини з місцевим автохтонним населенням. Цих людей об'єднувала спільність долі. «Вас вигнали з рідної землі, а ми тут, на власних теренах, почувалися чужими», – говорив Віктор-Марек Лейк. Він зауважив, що українці нині є повноправними мешканцями регіону, які активно діють для його розвитку і збереження багатокультурності. Апелюючи до річниці незалежності і вдачі українців, Лейк зауважив: «Ваш народ – усміхнений, радісний і творчий. Якби можна було співом перемагати противника, то Україна нині вже була би в Москві».

Побажання перемоги над російським агресором прозвучало і з уст голови кентшинського гуртка ОУП Степана Сидора, який від імені організаторів подякував публіці за присутність, а виконавцям – за гарну і цікаву програму. Своєрідною традицією стало те, що, коли ярмарок виходить із закритого залу у відкритий простір амфітеатру, починається дощ. А хто його не злякався – міг побачити на сцені танцювальний ансамбль «Черемош» та соліста Ігоря Гайдаша (Венґожево), вокальну групу «Журавка» з української школи в Ґурові-Ілавецькому, а також ґданські гурти «Гаразд» і «Слов'янська душа». Останні, відкриваючи мистецьку програму ярмарку, почали з твору, присвяченого українським героям, – «Пливе кача», який публіка слухала стоячи.

▲ Ігор Гайдаш

* * *

Серед запрошених гостей були також: відповідальна за співпрацю між університетами Ольштина та Львова професорка Тереза Астрамович-Лейк, членкиня правління повітової ради у Кентшині Ольга Ванаго, уповноважена бургомістра Кентшина у справах співпраці з громадськими організаціями Катерина Копець, війт ґміни Сроково Марек Ольшевський, голова місцевих ланок ОУП та греко-католицьке духовенство. Захід, як і раніше, отримав фінансову підтримку, зокрема, від влади Кентшина та місцевого староства. ■

Григорій СПОДАРИК

Фото автора статті

Етнодизайн: новий спільний проєкт Перемишля і Кракова

Вишивка — це візитівка українців, причому в кожному регіоні вона має свої особливості. У відеопроєкті «Етнодизайн» презентований традиційний одяг з різних частин України і Польщі у сучасному аранжуванні. Подія відбулася в Народному домі в Перемишлі. Всі строї є оригінальними, деякі з них мають понад сто років і справді вражають своєю вишуканістю і красою.

У показі використали вбрання з особистих колекцій вчителів Комплексу загальноосвітніх шкіл ім. Маркіяна Шашкевича. Чи не найбільше зібрала викладачка української мови Марія Туцька, яка присвятила цьому понад 30 років. Першою була сорочка її тітки — єдина вишиванка, яка збереглася в родині. Решта надбання згоріла разом із хатою в селі Гута-Поруби під час ІІ Світової війни. Бажання віднайти своє коріння, закодоване у вишивці, спонукало до пошуків старих вишиванок із сіл, які постраждали під час акції «Вісла», на Лемківщині, Надсянні, Бойківщині, Холмщині. Потім ця географія розширилася. Із кожним виїздом з учнями до України в Київ, Канів, Львів, Марія купувала вишиті сорочки. Таким чином виникла колекція вишиванок із різних регіонів України, яку показували під час тематичних свят і на виставках. Згодом уже самі учні та батьки почали приносити вишитий одяг, який вдалося зберегти у їхніх родинах. Деякі подарували, інші зберігають як родинний оберіг, але приносять на покази, які перемиські активісти організовують не тільки у своєму місті, але й у Варшаві й інших населених пунктах Польщі.

– Цікаво, що власне після таких презентацій завжди приходять люди, які приносять нам цінні вишивані речі, — розповідає Марія Туцька. — Так повернулися до Перемишля вишивки, які свого часу наші земляки вивезли до Канади. І цей генетичний код треба показувати людям. Коли ти знаєш, що це твоя спадщина, — по-іншому до цього ставишся, цінуєш. Я дуже шкодую, що село моїх батьків було спалене, і таких родових скарбів у мене немає, лише одна сорочка моєї тітки.

Цього року презентація народних строїв відбулася у новому відеоформаті – завдяки спільному краківсько-перемиському проєкту «Етнодизайн». Над його реалізацією працювало багато випускників і вчителів школи ім. Шашкевича — Марта Левосюк, Ігор Горків, Анна Леськів, Уляна Туцька й інші активісти. З ініціативою виступив голова краківського осередку ОУП Андрій Олійник. Краків'яни організували професійний відеозапис і монтаж, наповнення ж забезпечив відділ у Перемишлі. Фінансування надала краківська міська адміністрація.

Фото з архіву Марії Туцької.

▲ Марія Туцька

– Ми дуже задоволені передусім тим, що відео наших колекцій вишиванок побачить широке коло людей, — говорить Марія Туцька. — Ми маємо багато цікавих експонатів, тож це лише перший запис, проєкт «Етнодизайн» продовжиться. Тому закликаю всіх: якщо у вас є оригінальна вишиванка або фрагмент вбрання, навіть знищеного, подертого — не викидайте. Передайте нам до Перемишля, а ми збережемо це для ваших нащадків.

Відео можна переглянути у мережі Youtube на каналі «ZUWP KRAKÓW Об'єднання українців у Польщі КРАКІВ». ■

Світлана ЛАГУЗ

Фото – скріни з відео «Етнодизайн»

eprasa.pl 3172aa2020

ІНТЕРВ'Ю

Розмова з Андрієм Олійником – головою краківського гуртка Об'єднання українців у Польщі

«Наше завдання – об'єднувати»

У травні цього року ви провели показ української народної вишиванки у дуже гарному, модерному стилі. Запис можна переглянути в мережі Youtube на каналі краківського осередка ОУП. Звідки взялася ідея саме такого проєкту?

Для нас усіх, хто має українське походження, дуже важливий традиційний одяг. З нагоди Дня вишиванки ми захотіли показати і громаді, і широкому загалу наше народне вбрання. Воно вишите нашим життям, дуже глибоко просякнуте відчуттями, тому живе й актуальне. Ми використали багато новітніх технік зйомки та монтажу, аби зацікавити вишиванкою молоде покоління. Показати їм традиційне вбрання по-новому, в іншому світлі.

А у чому, окрім технічних прийомів, полягає новизна?

Ми показуємо, що вишиванка – це не щось олдскульне, навпаки – вона поза часом. І тому прекрасно поєднується, наприклад, із сучасною музикою, оточенням. Вона гармонійно і граційно виглядає в модерному аранжуванні. Справді, я переконаний, що традиційний одяг надихатиме не одне покоління. Завдяки цифровому формату можна також більше сфокусуватися на деталях, це також додає проєкту цінності.

Мені здається, що в Україні таких ініціатив, які популяризують вишиванку в сучасному контексті, звертають увагу на її регіональні різновиди, – багато. Утім, серед українців у Польщі це раніше не було надто популярним – хіба що я помиляюся.

У моєму краківському середовищі – і серед автохтонних представників громади, і приїжджих українців – панує велика пошана до вишиванки, я би навіть сказав, любов. Вишиванку пов'язують часто з якоюсь історією, її передають із роду в рід. І наслідком цього емоційного зв'язку є наш проєкт. Тобто ми бачимо, що суспільство має потребу бачити і показувати народний одяг. А завдяки інтернету ми можемо виходити до ширшої аудиторії, поза межі української спільноти в Польщі.

Тобто ми вишиванкою пишаємося, кажемо іншим: дивіться, яка краса, у вас такої немає.

Безперечно, це наша винятковість і багатство, дар і культурне надбання. Кожен регіон, навіть окремі села мали свої зразки вишивки. До участі в показі ми запросили українців із різних куточків Польщі. Вони приїхали зі Щеціна, Вроцлава, Кракова, Варшави до Перемишля, де ми знімали відео, просто щоби вдягнути традиційний одяг і показати його красу. Вони не отримали за це гонорарів.

Ти кажеш про «широкий загал», який може подивитися показ. Хто саме є цільовою авдиторією цього проєкту?

Передусім наша ініціатива була реалізована завдяки патронату адміністрації Кракова. Її ціль – показати мешканцям міста українську культуру. Це також продовження двох інших проєктів. Ще недавно у Кракові відбувалася хода вишиванок. Ми, українці, одягали традиційне вбрання, єдналися і проходили вулицями міста. Звісно, пандемія це унеможливила. Отже, показ в інтернеті – це щось замість ходи або просто її продовження. А у Перемишлі з ініціативи Анни Леськів такий захід уже проводився – під назвою «Українське етно». Він відбувся у школі і в Народному домі, а потім ще й мандрував по різних містах Польщі.

Себто можна сказати, що пандемія була поштовхом до того, аби на основі попереднього досвіду зробити цей онлайн-проєкт. Повертаючись до твого питання: авдиторія насправді різна. Ми отримували відгуки і від людей, яким уже за 50, і від тих, кому ще немає 18. Вони – з Польщі, України, але також – Австралії, Канади, США. І це, безперечно, ознака переваги інтернету як засобу поширення контенту. Наш показ побачать не лише члени української громади у Польщі. Окрім цього – відео залишиться назавжди. Додаючи нові субтитри, його можна показувати в різних регіонах світу.

Краківський осередок Об'єднання українців у Польщі нещодавно дуже активізувався. Отримуєте нове фінансування, реалізовуєте прогресивні ініціативи. У вас є стратегія швидкого зростання?

Так, в останні 5 місяців ми почали активно діяти, попри пандемію. Показ – це наш третій великий проєкт, який ми проводимо онлайн. Цим ми хочемо показати суспільству, що незалежно від того, з якої позиції стартує осередок, чи він функціонував раніше, чи ні... якщо є запал і бажання – треба його розвивати. Не тільки нарікати, що нічого не відбувається, нічого не робиться, а просто закотити рукави, зібрати довкола себе друзів, ділитися креативними ідеями і втілювати їх в життя.

Як виглядає співпраця між вами, іншими українськими товариствами та краківською місцевою владою?

Ми зустрічалися в лютому під патронатом генерального консула України у Кракові, а на початку червня – із уповноваженою з відділу культури адміністрації міста. Між організаціями, які діють у сфері української ідентичності у Кракові (структурами мігрантів, студентів чи культурними товариствами), є згода щодо того, аби осередок ОУП був своєрідним патроном у перемовинах з міською владою та у створенні іміджу українців у Кракові. Це хороше досягнення і перший крок у взаємодії з місцевою адміністрацією. Побачимо, якими будуть наступні. Але вже можна відзначити позитивний відгук на нашу діяльність з боку урядових структур. Бо навіть голова ради Кракова взяв участь у нашій ініціативі. Ми записали спільне відео, на якому учасники декламують вірш Тараса Шевченка «Маркевичу». Там виступають: згаданий голова ради, генеральний консул України й очільник краківського осередку ОУП.

Яким є зараз середовище українців у Кракові? Маю на увазі кількість ініціатив та організацій.

Якщо говорити про його структуру – справді, є дуже багато цікавих ідей, які виникають у більших чи менших групах, але вони дуже роздрібнені, і мені здається, що ми як ОУП можемо пробувати ці групи об'єднувати з користю для нас всіх. Чимало мігрантів, які приїжджають до Польщі, із часом тут залишаться і стануть частиною нацменшини. Ми можемо їм і собі допомагати зберігати ідентичність, не розчинятися в морі невідомості. За умови гарного управління ми як організація здатні все це сформувати в одну структуру, яка даватиме більші і кращі плоди для всіх.

Дуже цікавою виглядає співпраця з організацією U-work. Ми обговорюємо з ними, що можемо робити разом, в яких напрямах рухатися. Ще один позитивний приклад – співробітництво з виданням UAinKrakow та Інститутом «Польща-Україна» – це ті люди, які творять інформаційний простір для мігрантів у Кракові. Вони підтримують нас медійно, і ми вже думаємо про те, що можемо зробити разом. З фондом «Aktywna integracja NIĆ» (це кав'ярня-книгарня, де зустрічаються українці) ми опрацювали перші проєкти і чекаємо на результат. Є також Інститут Сковороди, а ще – Creative Group M. Зараз ми шукаємо точки дотику, які дозволили би нам реалізувати свій потенціал і творити спільний простір українського середовища у Кракові.

І ще одне – я запрошую усіх наших людей (й автохтонів, і людей «з Великої України») приєднатися до спільної справи. Я думаю, що ОУП є дуже хорошою платформою до реалізації наших мрій. Тому що ми – я кажу це від імені нової управи краківського гуртка – ніколи досі не організовували концертів, показу мод, тематичних вечорів, і саме Об'єднання дало нам цю можливість. Задуми втілювали в життя, здебільшого за кошти державних і місцевих установ, а то і з власного бюджету. Отже, кожному, хто має якісь амбіції: відеооператорам, організаторам концертів, вистав, виставок, вечорів поезії, презентацій наукових досліджень або просто спортивних дозвіль із друзями – Об'єднання може допомогти розвинути свій особистий талант і виконати хорошу громадську роботу для загального добра.

ОУП – це досвідчена організація зі складною структурою. Вона також дозволяє створювати регіональні партнерства. Ви з самого початку роботи тісно контактуєте із Перемишлем. Як сприймаєте цю співпрацю?

Вона справді дуже близька. Мені здається, тут «зустрілись дві братні душі». Ідеї перемиських активістів збігаються з нашими. Це показує, що в єдності – сила. Бо якби ми хотіли зробити все тільки краківськими зусиллями, наша ідея просто би «розмилася». А разом ми змогли створити прекрасний продукт, який, може, навіть залишиться наступним поколінням. Саме таку співпрацю нам треба розвивати.

Метою останнього відео з показом була, серед іншого, і промоція Народного дому, адже це – найкраща візитівка для українців у Польщі. Реконструкція цього будинку триває. Ми знайшли спосіб показати його потенціал. Це демонструє, як можна по-новому задіяти ресурси, які у нас вже є. Один проєкт часто стає поштовхом до наступного, і так воно тягнеться.

Ви наразі провели три онлайн-ініціативи. Чи думаєте над тим, аби це стало вашою спеціалізацією (і до вас могли звертатися з питаннями по цій темі інші осередки), чи вам хочеться вже повернутися до творення офлайн-культури?

Я скажу так: те, що нам вдалося реалізувати, – залишиться. Це, до речі, дозволило також налагодити контакти зі Світовим конгресом українців – вони це бачать і захоплюються тим, що ми робимо. Але пандемія, мабуть, закінчується, ми вже можемо зустрічатися наживо. І це дуже потрібно. Тому до онлайн-ініціатив додадуться офлайн-акції та проєкти.

Звісно, мусимо шукати фінансування, бо ідеї є, їх багато, але потрібні також кошти. Утім, те, що ми вже зробили, – це наше надбання, портфоліо, яке ми зможемо показувати потенційним інвесторам. Маю на увазі і краківське середовище, й Об'єднання загалом. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

Фото з архіву Андрія Олійника

eprasa.pl 3172aa2020

Понад море, понад море брыдка хвиля тырват...

Закля з предками на шыфу сядеме и понад море підеме, де: *брыдка хвиля тырват...*, з нима на тверді землі кус ищы побідуєме. В великых портовых містах шыфа на них не ждала, то они часом тыжнями єй з моря выглядали. З попереднього допису (*Подме хлопці, подме до той Гамеричкы, «НС» № 24 від 13.06.2021*) добрі юж знаме, же брыдка хвиля не лем в мори над нима тырвала. Чорніжшы хмары все зберают ся над тыма, котрым грошы юж вышли. Но бо не вшыткы нашы предкы дома дуже быцків (ци коров) могли продати. Неєдны за Велику Воду перший раз ся выбрали и не знали як дорога чекат іх дорога.

В портовім «готели»

Кєд дакы ґрайцары в кышени ищы были, мешкали в готелях. Не были то гнешні готелі, гнеска аджи гостелі сут на выжшім комфортнім рівні. Адольф Диґасіньскі пише: *Выміням декотры готелі, радше ґосподы, єст в них полно емігрантів, гніздят ся в єднім поміщыню, по кільканадцетьох, а коли великє, то и – по кількадесятьох.*[1] Богатшых стати было и си такі готель вынаняли, але дуже было такых, котры не мали юж з чого платити. Плянтали ся по місьці и глядали дакого заробітку, а кєд почули даку, яко тако зрозумілу для ся мову, сьміло підходили и: *скаржыли ся (...), же* ***пінязі выдали на коляй, но а тепер сут голодны, зьвідували ся: «Што пане робити?»***.[2]

В кінци хтоси емігрантам без ґроша при душы на шыфу ждущым повіл, жебы пішли до притулиска. Од варшавского кореспондента знаме, же: *найголовнійшым біваком нашых емігрантів был* ***старий бременский коляйовий бангоф*** (дворец), *великий и чисто юж запущений, находячий ся за містом. В великых поміщынях* ***полно «барлогів», в котрых поневерают ся люде гірше од псів в будах****; але, річ барз важна,* ***тото притулиско іх нич не коштує****. Сумний, барз сумний то вид!* ***Кількасот люди лежыт в сьмітю, в котры одвагу маш лем ногу поставити. Всякий непорядок, які лем собі уявыти можна, ту стрінеш. В ті цілій великій рудериі роят ся люде*** *бесідуючы по-польскы. Єдны трафили ту, кєд лем высіли з потягу, іншых повымітувано з ріжных ґостинців, бо не мали юж чым платити за дах и вікт.* ***На старім бременскім бангофі сут правдоподібні найбільшы біднякы****. Дармо достают не лем дах над головом, але и вікт.* ***Рано пют гарбату або каву, до того хліб з маслом; на обід ідят мясо варене в комперях, або компері, капусту и по следзю выдают ім на особу****. Тото благодарне діло творит Товариство Жеґлюґы Північно-Німецкой «Lloyda», а як мі бесідувал ксьондз Шлоссер и Прахар, робит ся то не для зыску, а чысто з любови до ближнього. (?) (...) Товариство «Lloyd», очывидно,* ***на своіх шыфах перевозит емігрантів, за што платит влада Бразилиі****. В старім бангофі* ***не лем головны поміщыня сут полны, корыдоры и вшыткы закутинкы тіж сут позаниманы емігрантами, бо новы люде штоденно приіжджают потягами****. Поліцай стоіт при вході и* ***лем вечером не пущат там никого, як мі бесідувано, зо страху перед злодіями***.[3] Посмотте, юж сам Диґасіньскі не вірил в безінтересовніст того Товариства, прецін в реляциі поставил знак зьвіданя, а пак пояснил, чом має сумнівы што до німецкой безінтересовности.

Добры люде допомагают

Барз добрі знаме, же не вшыткы люде сут злы: *католицкі* ***єґомосьць Прахар тішыт ся великом шаном посеред емігрантами и коли лем ся дагде вкаже, тиснут ся му до рук, а він свойом моравско-ческо-польском мовом не лишыт без помочы никого; повінчат, дітину охрестит, высповідат и тепло заохотит до дохованя вірности Ісусови Христови. Гордим його християньском добротом, така єст справжня єґомосьцьова служба. Прахар не лем красьні проповід голосит, але всяди ходит и в гостинцях выпрашат для емігрантів всякы можливы полагоды, и так дале. Єдным словом – добрий чловек***.[4]

З реляциі кореспондента «Курєра Варшавского» знаме и тото, же на бангофі: *В сутеринах єст велика* **кухня**, ***де діти емігрантів компері скрепчут****, а кухар, Німец, цілий час ся понаглят, безустанні в величезных котлах гарбата ся варит, а на столах фурт лежыт барз дуже хліба.*[5] Адже емігранты на готове не чекали, працювали. Дуже іх барз бідувало, за то неєден з тых, котрий перший раз до Гамерикы ся выберал и не знал як там за тым Шырокым Морьом єст, юж од тале хотіл домів ся вертати. Кореспондент польской газеты помітил, же барз: ***сумны сут, більшіст юж шкодує, же рідны стороны залишыли***. (...) [И кус пізнійше додає:] *пересьвідчений єм сьвяті, же* ***якбы не страх перед каром за перекрочыня границі*** [незгідне з правом] и ***не брак грошы, то половина того люда юж з Бремы бы ся вернула****. Ідло, хоц не такє погане, не смакує ім, бо не такє як дома; німецкого парадного гороху істи не хочут, порциі зупы выливают на землю и лем ся хлібом обідают. А цікаве єст и тото, же* ***было там шіст вінчань; «бо ту легко ся повінчати –*** *бесідує єден хлоп* ***– даш на єдну заповід и до олтаря; нихто чловекови не перешкаджат, жены не одобє, кєд ся зо заду не влече». Царює пересьвідчыня, же в Бразилиі найвеце такых цінят, котры мают юж жену. Не лем вінчают ся, але справляют си гучны весіля, такы як дома, з очепинами и так дальше. Позамітали в кутику єдну купу сьмітя, музыкантів повно было медже нима и гулянкам кінця не было, през цілу ніч музыка грала або и довше***.[6] Адже найголовнійшом причыном вінчаня была не любов, а надія на більший приділ землі в Бразилиі. Вінчали ся не лем в часі жданя на корабель, але и в самі Бразилиі тіж, але о тім повіме си другым разом.

Брат діда Грабана, Нью-Йорк, 30-ті роки

Фото надав автор статті

Перед комісийом

Жебы на корабель сісти, треба было перейти бадання, хворых капитан матросів не хотіл брати на палубу шыфы. Так запамятал тот момент єден з емігрантів: *повіли нам, же* ***заран маме на шыфу сідати, же маме ся рано ставити на ревізию***. (...) *Зробило ся великє замішаня, перезерали документы, зазерали в очы,* ***бадали, ци дашто дакому не бракує и юж кілька осіб назад одіслали яко нездібных до выходу в море. Трясло ня зо страху и слабости,*** *а коли коляйка на нас юж приходила* [барз ся боял, же про його хвороту ціла родина в порті остане, але здавати ся не хотіл. (...)] *Од берега на палубу шыфы ишол помост, а по обох його странах* ***стояла комісия и матросы, каждого затримували и бадали****. Очамы зміряв єм простір розділяючий нас од палубы корабля и рішыл єм, не дати ся збадати. Задумал єм си выбрати одповідні час, коли будут заняты баданьом іншых, и пустити ся зо вшыткых сил, на єднім дыху перелетіти цілий простір, а коли юж буду на шыфі, деси сховати ся, аж до часу як корабель плысти не почне.*[7] Малий хлопец як задумал, так и зробил, в памятнику пише: *Пак Мама мі повідали, же зьвідували ся, што то за хлопчыско, а кєд довідали ся, же то сын емігрантів, не казали го гнати и повіли, же кєд такі міцний, то и бадати го юж не треба.* ***И так вдало ся мі сісти на корабель****, кєд юж єм был на його палубі, присіл єм си в кутику,* ***бо-м был барз змордуваний и слабий****, а серце то мі так било, же думал єм, же го вшыткы чуют. Пришли мої Мама з Вітчымом, як лем ня вздріли, выстискали ня и похвалили, же так* ***хытро єм ся з ревізийом обышол***.[8]

Варшавскій кореспондент так зас описал вхід на корабель: *Дня 5-го листопада, о годині 2. по полудни,* ***з Бремы*** *рушыл поізд выполнений емігрантами на шыфу до Bremerhaven [Бременьского порту]; юж перед 11-стом інший потяг вывюз гідну громаду нашых. Уміщаня на корабли розпочато перед 4-ом, а скінчыло ся по 6-ті. Понад 2 500 голов, переповненых бразиляньскыма надіями [корабель плыл до Бразилиі], приняла на свою палубу парова шыфа „München". (...) Кєд добрі-м ся розоздріл по свої каюті, зышол єм під палубу, на перше и друге плянтро, почул єм ся так як бы-м гвошол до чогоси в роді сутерин, лем же на мори. На каждім плянтрі вісят два плянтра постели зроблены з желізных прутів, на кажді причы єст сінник, выстелений соломом, и загололок з морской травы. Праві на кажді постели одпочыват родич (мати албо отец) з дітином. Переходы медже постелями сут так ускы, же трудно ся минути. (...) Мали сме наступного дня з самого рана рушыти в море, але гмла была барз сильна, адже ищы цілий ден в порті перестояли сме.*[9] Шыфа *«München»* выплывала з німецкого порту, а малого хворого спрінтеря з італяньской Ґенуі. Хоц в реляциі варшавского кореспондента не є комісиі, то з іншых джерел знаме, же там тіж през єй сито треба было перейти. Єден з них, котрого корабель за Велику Воду з бременьского порту выходил, напише, же: *Шыфа „Crefeld" мала одплысти за тыжден.* ***През тот час бадано нашы очы и щыплено проти оспі****,* [здоровым] *позволено дашто там ищы си купити и ходити по місті.*[10]

Пасажыры и емігранты

Пан редактор деликатні описал перехід з землі на палубу корабля, може не віділ як емігранты всідали. Інша реляция з Бремы, но и тота з Ґенуі, вказує, же то не было такє просте, як гвойсьця на прогулькову шыфу. Кєд цікавит вас доля нашых предків емігрантів, кєд хочете знати в якых льюксусах подорожували и як іх трактувано, идте до музею еміграциі. Найближший нам містит ся в Ґдині, але я оповім о тіж цікавым, найдете го в Антверпиі. В XXI столітю в ері інтернету и з хыжы годни сте дашто цікавого вздріти. Хочу вам лем звернути увагу на коротіцкі фільм, які-м на сайті Музею Red Star Line (адже бельгійско-гамерицкого морского підприємства діючого в роках 1873-1935) нашол.

Идте за тым мотузком (лінком): https://www.redstarline.be/nl/pagina/film-dance. Вартат там хоц бы и лем віртуальні зайти, кєд в Нідерляндах будете, найдете го в портові части Антверпиі, од тамале емігранты плыли до Нью-Йорку або Галіфаксу. Переходячы з єдной музеальной сали до наступной перейдете цілу дорогу емігранта. Зрозумієте, чом непевны річы в реляциях и емігранцкых памятниках сут промовчаны або лем словным дакым рикошетом на сьвітло денне ся выбивают. Чом хтоси емігрантів звал: *товаром* або *фауном двоножном*. На кінци в музею обзерати будете фільм *Hansa Op de Beecka* (до нього выжше мате мотузок). Слова там не почуєте жадного, вздрите лем 770 статистів, котры гвойдут в скору емігрантів ждаючых в порті на шыфу *Red Star Line*. В інтернеті будете відіти лем рекляму того вшыткого, што цілий фільм цікаві и в якже видовисковий а простий спосіб вказує сучасному чловекови, през што перейти мусіли емігранты идучы до заморского рая. Мене прицьвячыла лазьня, зразу думками перенесла ня до *Auschwitz-Birkenau*.

Далі буде

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

---

1. *Listy z Brazylii Adolfa Dygasińskiego, specyalnego delegata „Kurjera Warszawskiego"*, Варшава 1891, с. 22.
2. Тамже.
3. Тамже.
4. Тамже.
5. Тамже.
6. Тамже.
7. *Pamiętnik nr 8* в: *Pamiętniki emigrantów Ameryka Południowa, Nr 1-2*, Варшава 1939.
8. Тамже.
9. *Listy z Brazylii...*
10. *Pamiętnik nr 24* в: *Pamiętniki emigrantów Ameryka Południowa, Nr 1-27,* Варшава 1939.

eprasa.pl 3172aa2020

Історія

Історичний календар

червень

1 червня 1996 року з України до Росії були перевезені останні ядерні ракети, в результаті чого країна остаточно отримала статус без'ядерної держави. Після розпаду СРСР в 1991 році Україна за обсягами свого ракетно-ядерного потенціалу стала третьою в світі. Загалом від радянського минулого країна успадкувала 130 стратегічних ракет СС-19 і 46 стратегічних ракет СС-24. Після проголошення незалежності країни на порядок денний було поставлене питання про необхідність приєднання до Договору про обмеження та скорочення стратегічних наступальних озброєнь. Вже наступного року Україна підписала Лісабонський протокол, згідно якого взяла на себе забов'язання позбутися ядерної зброї. У січні 1994 року Україна, Росія та США підписали тристоронню угоду про без'ядерний статус України, згідно з якою США і РФ гарантують безпеку України. У грудні 1994 року держави надали Україні гарантії її територіальної цілісності в обмін на відмову від ядерного потенціалу. Того ж року розпочалося і вивезення ракет з України до Росії. В обмін на це отримала від Росії ядерне паливо для атомних електростанцій, яке повернулося після переробки ракет. Крапка у без'ядерному статусі України була поставлена у 2001 році, коли була ліквідована остання шахтно-пускова установка міжконтинентальних твердопаливних ракет СС-24.

11 червня 1888 року у Києві урочисто відкрили пам'ятник Богданові Хмельницькому, який сьогодні є пам'яткою мистецтва XIX ст. і одним з головних символів української столиці. Сама ідея спорудити у Києві пам'ятник гетьманові належала Миколі Костомарову. Після того, як було отримано дозвіл на будівництво від російського уряду, у 1860 році розпочався збір коштів. Проєкт розробив скульптор Михайло Микешин. У першому варіанті Богдан Хмельницький був зображений на коні, на якому зі скелі він скидав польського шляхтича, єврея-орендатора та єзуїта. Перед скелею сиділи малорос, червонорос, білорус та великорос, які слухали пісню сліпого кобзаря. Барельєфи монумента зображували битву під Збаражем, Переяславську раду та сцену в'їзду козацького війська на чолі з Хмельницьким у столицю. Але оскільки коштів було зібрано недостатньо, кошторис було вирішено зменшити і проєкт змінили, залишивши тільки центральну фігуру самого гетьмана. У 1879 році на заводі «Берда» в Петербурзі було відлито статую, а вже наступного року її перевезли до Києва. Проте ще 8 років статуя зберігалася, бо не вистачало коштів на постамент. Лише в 1888 році завдяки більш дешевому проєкту Володимира Ніколаєва пам'ятник було відкрито. Міська легенда розповідає, що спочатку пам'ятник було розгорнуто у інший бік – булавою гетьман мав загрожувати Польщі, проте через те, що виявилося, що кінь дуже неввічливо повернутий хвостом до Михайлівського Золотоверхого собору, постамент розвернули.

13 червня 1988 року вперше в Україні, яка на той час ще перебувала у складі Радянського Союзу, відбулися багатотисячні акції протесту, викликані забороною влади провести установчі збори Товариства української мови імені Тараса Шевченка (ТУМ). Наприкінці 1987 року. в Україні почалися перші виступи інтелігенції, невдоволеної повільними темпами «перебудови». Того ж року група письменників, серед яких був Олесь Гончар, Дмитро Павличко, Іван Драч, Сергій Плачинда, виступила з різкою критикою мовної ситуації в республіці, вимагаючи урядових заходів для розширення сфери вжитку української мови. Це призвело до конфлікту між письменниками і консерваторами з оточення першого секретаря ЦК Компартії України Володимира Щербицького. Проте особливо бурхливо події почали розвиватися у Західній Україні, передусім у Львові. У червні тут пройшли перші несанкціоновані мітинги, в яких взяли участь десятки тисяч людей. Приводом для цих акцій протесту стала заборона місцевої влади провести у місті установчі збори новоутвореного Товариства української мови ім. Тараса Шевченка на чолі з Романом Іваничуком. Ці події вважаються історіками одним із кроків українського суспільства до здобуття державою незалежності, адже вже 26 березня 1989 р. на мітингу саме у Львові вперше замайорів синьо-жовтий прапор.

16 червня 1925 року у Гурзуфі у Криму біля підніжжя гори Аю-Даг на Чорноморському узбережжі свою першу зміну відкрив дитячий табір-санаторій «Артек». Ідея побудувати на кримському узбережжі дитячий табір, який би згодом переріс у потужний піонерський центр, належала тодішньому голові Російського Товариства Червоного хреста Зиновію Соловйову. Безпосередньо організацією і облаштуванням табору він доручив зайнятися Федорові Шишмарьову, який і став головним лікарем в «Артеку». Загалом роботи з облаштування тривали майже рік, і, нарешті, 16 червня 1925 р. «Артек» прийняв свою першу зміну, яка складала 80 дітей. Перші піонери табору жили у брезентових палатках прямо на узбережжі. Незважаючи на те, що облаштування було досить скромним, палатки були затишними і чистими. Загалом за 4 літні зміни в «Артеку» відпочили 320 дітей. Проте в 1920-х рр. в таборі також відпочили і діти, і дорослі з Німеччини, Данії, Нідерландів, Норвегії, Польщі, Франції і т.д. У 1927 році в «Артеку» з'явилися перші загонові вожаті, дітям почали давати лекції, водити на екскурсії, по 2-3 години на день вони працювали на території табору. В 1928 році в «Артеку» з'явилися нові будиночки і відпочивати відтепер можна було увесь рік. У 1930-х роках популярність табору вийшла далеко за його межі, він значно розширив свої володіння і тепер тут було вже декілька окремих таборів.

21 червня 1971 року під час археологічних досліджень поховання у кургані скіфського періоду Товста могила поблизу міста Орджонікідзе Дніпропетровської області вчений Борис Мозолевський разом з групою археологів знайшли скіфську пектораль – золоту нагрудну прикрасу скіфського царя, датовану IV століттям до н. е. Вага прикраси, виготовленої із золота 958 проби, становить 1150 г, а її діаметр сягає 30,6 см. Вивчаючи чоловіче поховання біля Орджонікідзе, у 1971 році група молодих археологів несподівано виявила у двох поховальних камерах численні золоті прикраси, серед яких була й пектораль. Її разом із залізним мечем у золотих піхвах знайшли в короткому коридорі, що сполучав одну з поховальних камер із вхідною ямою. Фахівці тоді визнали пектораль однією з пам'яток світової культури. Проте що насправді являє собою ця прикраса, досі єдиної думки серед науковців не існує. Так, одні вважають, що пектораль була оберегом одного зі скіфських правителів, який як дипломатичний дар у другій чверті IV століття до н. е. виготовили в ювелірних майстернях Афін або Пантікапея, інші ж дотримуються думки, що, можливо, це календар, адже дуже незвичними є зображення на прикрасі. Місяцеподібна пектораль складається з 3 ярусів, які відокремлені один від одного товстими трубками: на нижньому зображені звірі, на середньому – квіти, а на верхньому – люди. Дослідники трактують зображення як своєрідну модель світогляду скіфів. Сьогодні пектораль зберігається у Музеї історичних коштовностей України у Києві.

23 червня 2001 року розпочався візит папи римського Івана Павла II до України, який тривав до 27 червня. Протягом цього візиту понтифік відвідав Київ і Львів, провівши у церквах міст літургії та зустрівся з численними прочанами Греко- та Римо-католицької церкви. Папа римський приїхав в Україну на запрошення президента України, єпископів Української Греко-католицької церкви та Римо-католицької церкви. І хоча Православна церква Московського патріархату засудила цей візит, на кількість бажаючих побачити і почути проповідь Івана Павла II це не вплинуло. Так, на візантійській літургії у Львові на іподромі були присутні 1,5 млн прочан. Головними місцями перебування святійшого отця стали столиця країни Київ та Львів – осідок (на той час) глави УГКЦ й архієпископа РКЦ. У Києві понтифік виступив, зокрема, перед керівниками Всеукраїнської Ради Церков та релігійних організацій, закликавши їх до «відкритого, толерантного й чесного діалогу». На богослужіннях, що їх провадив папа римський у Києві на спортивному комплексі «Чайка» та під час візиту до меморіалу «Бабин Яр», були присутні близько 200 тисяч людей. 25 червня він приїхав до Львова, де відвідав Український католицький університет, Кафедральний собор Римо-католицької церкви. 27 червня папа провів божественну літургію на львівському іподромі у візантійському обряді, під час якої і благословив український народ. Того ж дня візит Івана Павла II до України завершився.

Підготувала
Олена ГУМЕНЮК

Українське історичне товариство у Польщі за підтримки Об'єднання українців у Польщі приступає до здійснення проєкту

«Живі у нашій пам'яті – віртуальний український некрополь у Польщі»

Хочемо віддати честь і шану тисячам українців, які працювали на благо своєї нації. Могили тих дочок і синів нашого народу часто призабуті, поруйновані, залишені без опіки, поростають кущами і травою. Тільки невелика частина з них упорядкована і описана. Тому ми як спадкоємці праці тих славних осіб маємо обов'язок вшанувати їх та місця їхнього вічного спочинку.

Метою проєкту є створення загальнодоступної інформаційної онлайн-платформи польською та українською мовами про місця поховань на території сучасної Польщі постатей, важливих для української національної пам'яті. Таким чином, ми повернемо у сучасну свідомість пам'ять про багатьох людей, які зробили незаперечний внесок в українську історію та культуру.

Звертаємося до Вас, людей доброї волі, підтримати фінансово наш задум, який стане нашим спільним проєктом.

Фінансові пожертви для виконання проєкту слід висилати на банківський рахунок:

Ukraińskie Towarzystwo Historyczne w Polsce з дописокою
„Na działalność statutową – żywi w naszej pamięci"

Nr konta: 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525

Для закордонних переказів: BIC (SWIFT): BPKOPLPW
IBAN: PL 36 1440 1387 0000 0000 1310 6525
Bank name: PKO Bank Polski SA
Bank address: PKO Bank Polski S.A., 02-515 Warszawa, ul. Puławska 15

Збережімо пам'ять про місця поховань наших славних предків!

проф. Роман Дрозд – голова Українського історичного товариства у Польщі, д-р габ. Роман Висоцький, Ярослав Вуйцик, проф. Ігор Галагіда, д-р габ. Богдан Гальчак, проф. Ростислав Жерелик, д-р Олександр Колянчук, д-р Григорій Купріянович, Олександр Маслей, проф. Марко Мельник, д-р Лука Рейт, Юрій Рейт, Мирослав Скірка, Олександр Стець, Петро Тима

eprasa.pl 3172aa2020

КУЛЬТУРА

Кобзаря вшанували в столиці Вармії і Мазур

«Був братом, але й... диким гайдамакою»

Регіональний шевченківський концерт в Ольштині. 6 червня після літургії в Соборі Покрови Пресвятої Богородиці. Світлиця храму, чи, як прийнято говорити серед громади, культурний центр парафії, заповнюється вмить. Відвідувачі в масках дотримуються правил, а більшість присутніх, особливо старших, уже отримали дві дози вакцини. Кількість людей свідчить про те, що українці прагнуть не лише вшанувати пам'ять Тараса Шевченка, але й знову брати участь в культурних заходах, які два роки тому різко припинила пандемія.

Гурт «Лісова пісня»

Фото Бориса Туцького

Ольштинський шевченківський концерт розпочинав винятковий колектив – вокальний гурт «Лісова пісня» з Початкової школи з українською мовою навчання ім. Лесі Українки у Бартошицях, якому цьогоріч виповнюється 30 років. Уже два десятиліття він постійно бере участь у таких заходах. Хор створила і керує ним до сьогодні вчителька Наталія Шелест. Юні бартошицькі артисти виконали твори Кобзаря, Лесі Українки та історичні пісні. Гурт може пишатися і солістами, серед них – Марією Сич. Після виступу «Лісової пісні» відбулася відеопрезентація «Зв'язки Тараса Шевченка з поляками», яку підготувала Лариса Левицька, а демонструвала разом із авторкою ведуча концерту Ярослава Хруник.

– Ставлення Тараса Шевченка до поляків та Речі Посполитої важко назвати однозначним, – стверджує Лариса Левицька. – Тим більше, воно зазнало помітної еволюції — від вираженої антипольської позиції до закликів про співпрацю. Хоча «польська проблема» в житті та творчості Шевченка займала далеко не останнє місце, важко сказати, що вона належним чином розглянута й осмислена.

Лариса Левицька використала, зокрема, дослідження «Шевченко й поляки» літературознавця, члена Української Центральної Ради, начальника культурно-освітнього відділу Армії УНР Павла Зайцева. Він описав власну оцінку постаті поета, його масштабу у світовому та національному вимірах: «...Значення Шевченка для національного розвитку України, а в останньому періоді її відродження зокрема, є винятковим, масштаби цього поета-пророка – це єдине таке у світі явище, для якого в житті жодного іншого народу не знайдемо аналогії. Справді, в історії українського народу немає більшої постаті, немає водночас і серед історичних постатей України іншої, котру б так мало знали і так неправильно розуміли чужі, і насамперед найближчі сусіди – поляки».

Нерозуміння Шевченка дослідник пояснював так: «...Це духовний феномен винятково складної структури – він є втіленням українського національного сумління, рупором правди євангельського християнства і палким революціонером разом, поетом-пророком національного відродження України і її незалежності та одночасно пророком братерського співжиття усіх народів, грізним Ієремією своєї вітчизни і водночас її романтичним трубадуром-кобзарем».

Найбільшу суперечливість у взаєминах Шевченка з поляками Зайцев убачав у тому, що для людей на кшталт Зиґмунта Сєраковського (діяч визвольного руху – ред.) він був «братом і батьком», для польських поміщиків – «диким гайдамакою», а для тогочасного нового покоління поляків – «terra incognita».

Музичну частину шевченківського концерту продовжили: лірник Сергій Петриченко з театру «Венгайти», Амелія Куштала з Доброго Міста, ольштинські солісти: Б'янка Герчак, Петро Холєвка і Борис Галушка. Опісля виступив відомий вокальний гурт «Журавка», яким після важкої хвороби її засновника Михайла Семотюка керує Мирон Мацьопа. Закінчували концерт господарі свята – колектив «Сузір'ячко» під орудою Дарії Булки-Бзіль, який відзначає своє десятиріччя. Кобзареве «Реве та стогне Дніпр широкий» зал виконував разом зі співаками стоячи.

Гурт «Журавка»

Амелія Куштала: «Бандуристе, орле сизий», «Голубка»

Серед публіки присутні були почесні гості: глава Ольштинсько-Ґданської єпархії УГКЦ кир Аркадій Трохановський, керівник Консульства України в Ґданську Лев Захарчишин, віцемаршалок Вармінсько-Мазурського воєводства Мирон Сич з дружиною Марією-Ольгою Сич – директоркою Комплексу шкіл з української мовою навчання у Ґурові-Ілавецькому, уповноважений маршалка Вармінсько-Мазурського воєводства у справах національних меншин Віктор-Марек Лейк, ініціаторка співпраці університетів Ольштина, Львова й Острога Тереза Астрамович-Лейк, а також духовенство. Шевченківський концерт став нагодою подякувати за багаторічну видатну дипломатичну роботу консулу Левові Захарчишину, який у червні цього року закінчує свою робочу місію.

Організаторами заходу були Ольштинський відділ та міська ланка ОУП, а також парафія Української греко-католицької церкви в Ольштині, у культурному центрі якої відбулося Кобзареве свято. ■

Степан МІГУС

Фото – Збишек Піщако

Мультимедійна презентація «Шевченко і Перемишль» у Народному домі

Це перша подія, яка відбулася від часів карантину у стінах Народного дому в Перемишлі. І хоча паралельно вона транслювалася також у віртуальному просторі, передусім захід пройшов вживу за реальної участі слухачів. Того дня багато хто чекав, тож у театральній залі панував піднесений настрій і радість зустрічі. Організував подію Перемиський відділ Об'єднання українців у Польщі, а авторкою презентації була вчителька української школи ім. Маркіяна Шашкевича Уляна Боднар.

Ідея пошуку шевченкових слідів у Перемишлі з'явилася в неї, коли вона готувала для учнів матеріали, присвячені ролі поета у локальному контексті. Бо хоча деякі цікавинки вже були відомі, невдовзі виявилося, що від них ведуть ниточки до зовсім несподіваних фактів. У підсумку дослідження Уляни Боднар стало захопливим розділом з історії українців Перемишля і показало, яке грандіозне значення для формування української ідеї на Галичині мала постать та творчість Тараса Григоровича.

Як згадує авторка презентації, до 1861 року, тобто до смерті Кобзаря, про нього у цьому регіоні ще мало хто знав. Утім, вже через рік у Перемишлі відбувся перший шевченківський вечір, а 1865-го – повномасштабний концерт у залі відомого на той час серед українців готелю «Під провидінням». Із цією подією пов'язаний ще один відомий факт з історії України: саме тоді вперше пролунала пісня, музику до якої написав Михайло Вербицький – вона згодом стала гімном нашої держави. Що цікаво, історичні джерела вказують: композитор, пишучи музичний супровід до вірша Павла Чубинського, був переконаний, що створює мелодію на вірш Тараса Шевченка.

У презентації Уляна Боднар звернула також увагу на роль українського шкільництва в Перемишлі (зокрема чоловічої гімназії, інституту для дівчат та вчительської семінарії) у поширенні культу Кобзаря. Так, у чоловічому освітньому закладі на вулиці Словацького, де праве крило будинку займали українські учні, відбувалися шевченківські вечори та «декламаторські пополуднівки». Над входом до цієї частини школи викарбуваний напис «Учітеся, брати мої», а з 1914 року там стоїть погруддя поета.

Важливу роль в організації шевченківських подій у Перемишлі відіграли також громадські і культурні структури, серед них: хор «Боян», концерти якого до 1939 року формували естетичні смаки української публіки, «Руська бесіда» – організація клубного характеру, а також читальня «Просвіти», зокрема завдяки своїй розвиненій мережі у менших населених пунктах регіону. Шевченківські події не могли відбуватися регулярно й офіційно, тому влада почала їх забороняти. Тоді вони проводилися підпільно.

Згодом, вже у міжвоєнний період, ці заходи набрали особливого масштабу. У 1927 році в Перемишлі відбулися аж три концерти, присвячені пам'яті Кобзаря. Один організувала «Просвіта», у ньому брали участь театральні і хорові колективи з навколишніх сіл. Другий провели емігранти з Великої України, третій пройшов з ініціативи хору «Боян». Роком пізніше у Народному домі відбувся показ фільму про Шевченка. Уляна Боднар звернула увагу також на художній аспект відзначення пам'яті поета

II.

eprasa.pl 3172aa2020

РЕЦЕНЗІЇ ТА ОГЛЯДИ

Наталя Ворожбит, «**Погані дороги**», Україна 2020, 105 хв.

«Погані дороги»: боротьба та примирення з реальністю

Війна з Росією та Донбас загалом – не нова тема для драматургині Наталки Ворожбит. Як сценаристка вона працювала над «Кіборгами» та «Диким полем»: ці стрічки (разом із «Атлантидою» та «Донбасом») ви гарантовано зустрінете практично в будь-якій добірці сучасного українського кіна про Схід. Натомість «Погані дороги» – її режисерський дебют. Цей фільм – п'ять мінімалістичних новел, історії людей по обидва боки лінії фронту. Погані дороги – це символ не стільки того, що розділяє їх самих, скільки того, що відділяє їх від решти світу: ці герої живуть в особливому вакуумі воєнного часу, коли твоя реальність стискається до «тут і зараз», думати про майбутнє складно, про минуле – боляче.

«Погані дороги» першопочатково були створені для театру (п'єса Ворожбит була вперше поставлена у лондонському Royal Court), і це відчувається у лаконічності сцен, у тому, який небагатослівний світ навколо героїв. Це блокпост між підконтрольною та окупованою територіями; автобусна зупинка в окупованому містечку; покинута будівля, де бойовик утримує захоплену в полон дівчину; авто на нічній дорозі, яким військові, чоловік і жінка везуть свого убитого товариша (коханого цієї жінки); і, зрештою, сільська хата, біля якого героїня випадково збиває курку (дуже особлива і промовиста фінальна сцена, про яку детальніше далі).

Герої Ворожбит по-своєму вчаться жити у цих просторах. Для мене цей фільм був передусім дослідженням можливостей і кордонів емпатії. Чи є межа, за якою вона вже неможлива? Що штовхає людину по той чи інший бік? Найпростіше відображення, здавалось би, – бойовик, який знущається над полоненою дівчиною, готуючись її зґвалтувати, та зрештою не робить цього – і замість того бере її в полон і просто мучить по-іншому. Але сцена з мирного села (про яку мимохіть згадує та сама полонена) недарма залишається насамкінець. Ми вже не бачимо там війни – просто бідних і вочевидь нещасливих людей. Героїня випадково збиває курку на дорозі і приходить до господарів, аби заплатити за неї. Вони спершу здивовані (не розуміють навіть, яку ціну назвати – 100 чи 200 гривень), але потім поступово починають відчувати свою владу у цій ситуації. Владу, якої би не отримали, якби дівчина просто поїхала би далі, а не прийшла, аби відшкодувати їм збитки; яка дає їм можливість забажати чого завгодно. Не обмежувати себе. Взяти від людини все – тим паче від людини, яка явно заможніша від них самих. Чи вирішать вони в якийсь момент зупинитися?

Взаємини усіх героїв фільму просякнуті недовірою одне до одного. А потрапляють вони у ситуації, коли нікого, окрім того, кому ти не довіряєш, поруч немає. На цьому сухому ґрунті реальності і проростають їхні тактики виживання, рольові моделі – адже існувати якось треба й далі. Військові на блокпосту та місцевий директор школи, який переплутав паспорти і намагається перетнути лінію розмежування з документами дружини – спершу у брехні підозрюють його самого, потім починає підозрювати інших він. Дівчата-школярки на подзьобаній снарядами зупинці – їхня нетривка дружба тримається на суперництві (чий хлопець зробив кращий подарунок; яка з них уже втратила цноту), і головна героїня зрештою залишається одна, коли подружки одна по одній йдуть до кавалерів, а вона марно чекає на свого. Замість цього з'являється бабуся, яка намагається відвести внучку додому, і всі спроби порозумітися зводяться до єдиного, що їх досі об'єднує – обіцянки подбати про дівчинку, яку старша жінка дала померлій мамі малої. А ще – необхідності сховатися у бомбосховищі, коли з настанням темряви починають стріляти.

Далі – двоє дуже різних військових, які везуть тіло загиблого товариша: його кохана жінка, яка намагається заглушити алкоголем біль втрати, емоційна і голосна, і небагатослівний чоловік за кермом, якому після контузії хочеться тиші. На порожній трасі авто глохне, і їм удвох – а радше утрьох – треба дочекатися там ранку.

▲ **Режисерка Наталія Ворожбит.** Фото – з фейсбук-сторінки фільму

І, зрештою, згаданий вже бойовик, який бере у полон дівчину, що приїхала з підконтрольної території. Узагалі у фільмі не бракує жорстокості – але не «трешу заради трешу» чи намагання вразити глядача у фільмі про війну, а жорстокості буденної, яку навіть самі герої сприймають спокійно – і від цього вона стає страшнішою, більш достовірною, коли розумієш: що ж, усе могло би бути справді так (сам фільм, зрештою, заснований на документальних матеріалах, зібраних режисеркою). Боєць проросійських військ лишає напівроздягнену дівчину лежати на брудній підлозі з погрозами привести «своїх хлопців», які зараз забавлятимуться з нею по черзі. Бойовики, вбивши українського військового, відрізали йому голову і забрали його телефон, з якого потім надсилають смс-ки його коханій: спершу пересилають їхню останню любовну переписку, а потім починають погрожувати. Жінка ж не має сил просто заблокувати їх: адже це його номер, як вона каже, «у певному сенсі його продовження».

Що ж залишається нам у цій реальності? Бо історії Ворожбит, попри шляхи, якими розвиваються, і безнадійне на позір обрамлення, не завершуються безвихіддю. Кожна новела повертається до згаданої вже емпатії. Саме вона дозволяє героям у таких різних ситуаціях почати хоча би частково розуміти одне одного, знаходити якісь точки дотику. Перестати сваритися з бабусею і піти разом до бомбосховища; відчути біль втрати іншої людини і дочекатися ранку в холодній машині на порожній трасі, охороняючи сон одне одного; віддати дівчині її гроші, коштовності та ключі від автівки, і більше не вимагати їх взамін за збиту курку.

І, як би це парадоксально не звучало, саме емпатія спричиняє, що бойовик все-таки не ґвалтує полонену дівчину. У його випадку це емпатія не до неї, а до самого себе і ситуації, у якій він опинився, що змушує його рефлексувати над цієї реальністю. Кожна історія «Поганих доріг» показує: саме рефлексія над дійсністю замість бездумного виконання функції, до якої ця дійсність тебе штовхає, дає шанс її змінити. ■

Ольга РУСІНА

– зокрема на «Образотворчу Шевченкіану» Олени Кульчицької, яка у міжвоєнний період мешкала та працювала в Перемишлі, а також на діяльність композиторів, що писали музику на вірші Кобзаря. Повідомлення про шевченківські події публікувалися в місцевих українських газетах: «Перемиський вісник», «Український голос», «Український бескид», «Червоний Перемишль» та «Прорив».

Особлива увага в презентації присвячена також круглим роковинам від дня народження генія. 1914 року на 100-ту таку річницю вулицями міста пройшли дві величезні дефіляди (коли початок однієї стартував із вулиці Францішканської, то люди, що були на Баштовій, ще не зрушили з місця). Згодом, вже за новітніх часів, на 200-ту річницю спільними зусиллями вчителів і учнів «шашкевичівки» та місцевого осередка ОУП відбувся концерт у Казимирському замку та театральна подія на площі Ринок.

▲ **Уляна Боднар (зліва) та Марія Фіцак**

Уляна Боднар показала історії шевченківських святкувань після 1956 року аж до сьогодні. На зібраних світлинах поєднані колективи бандуристок, мандоліністів, вокальні групи та хори, які разом та у різних конфігураціях виступали щороку на сцені Народного дому. Авторка презентації згадала і про відзначання шевченківських свят учнями українських класів післявоєнного ліцею на вулиці Словацького, і про щорічні поїздки до Києва та Канева випускників початкової школи та гімназії відновленої «шашкевичівки».

З цікавинок можна було дізнатися також, що з 30-х років XX століття до 1984-го поблизу колишнього греко-католицького собору (костелу кармелітів) знаходилася вулиця Шевченка, а в ті ж самі 30-ті на площі Ринок функціонувала українська книгарня його імені. Проте найцікавішою знахідкою виявилося те, що у 1911-1912 роках в Українському інституті для дівчат на вулиці Капітульній вчилася Людмила Шевченківна, народжена в Кирилівці, – онучка рідної сестри Тараса Григоровича. Вона потрапила на навчання до Перемишля завдяки фонду, який заснувало товариство «Просвіта» задля покращення рівня життя та освіти рідні Кобзаря. Слід згадати, що Людмила стала потім відомою етнографинею та фольклористкою.

Презентація про Перемишль і Шевченка – це прекрасний дидактичний і дослідницький матеріал для усіх, хто цікавиться історією українців Галичини та нашої громади в РП. Нею користуватимуться і вчителі в Україні, і педагоги шкіл та пунктів навчання у Польщі. Вони зможуть поширювати знання про культурне надбання на цих землях, а також збільшувати знання про роль Перемишля для розвитку національної ідеї на теренах сьогоднішнього Закерзоння. ■

Кася КОМАР-МАЦИНСЬКА

Фото авторки статті

eprasa.pl 3172aa2020

Управи відділу та гуртка в Кошаліні
Об'єднання українців у Польщі запрошують на

XVI ЗУСТРІЧ КУЛЬТУР – КОШАЛІН-2021

21 серпня 2021 року (субота) о 16.00.

ПЛОЩА ПЕРЕД РАТУШЕЮ – КОШАЛІН
(Rynek Staromiejski, Koszalin – scena City Box)

Концерт презентує культури: українську, німецьку, ромську та кашубську
Зірка концерту: «ГАРАЗД» (український гурт із Ґданська)
Будуть також страви нацменшин та ігри для дітей!
Вільний вхід!

Співорганізатори: Центр культури «СК 105», Музей в Кошаліні, Німецьке суспільно-культурне товариство «Pomerania» в Кошаліні, Едукаційно-інтеграційний фонд «Freida» (Ромська меншина в Кошаліні), Відділ Кашубсько-Поморського об'єднання у Кошаліні, Управління доріг та транспорту в Кошаліні, Управління спортивних об'єктів у Кошаліні.
Спонсори: Ad. Media Consulting, Управління ґміни міста Кошаліна (дотаційна підтримка), Західнопоморське воєводство (підтримка з бюджету).

XLVI Фестиваль українських дитячих ансамблів КОШАЛІН-2021

відбудеться 13-14 листопада 2021 року (субота, неділя)

Заявки про участь ансамблів просимо надсилати поштою до 15 жовтня ц.р. на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 94 /342-64-70, 884-994-009
zup_koszalin@wp.pl

У заяві слід вказати: ● назву ансамблю ● місцевість ● ім'я та прізвище керівника, а також його електронну адресу і телефон ● тему, заголовок, тривалість програми (субота – не довше 15 хв., неділя – 10 хв.) ● кількість виконавців та опікунів (1 на 15 дітей) ● кількість мікрофонів тощо.

Управа відділу ОУП у Кошаліні

XIX Загальнопольський рисунковий конкурс

«Рідні землі дідусів моїми очима»

Роботи можна виконати в різних пластичних формах (найкраще – формат А3). Просимо не класти на малюнки пластилін та гострі елементи, які можуть знищити дитячі праці під час транспортування.
Братимуться до уваги тільки індивідуальні роботи.
На звороті (ззаду) треба вказати:
■ ім'я і прізвище
■ клас і школу, вік автора
■ адресу і номер телефону
Професійне журі оцінюватиме роботи у категоріях:
1) діти дошкільного віку (до 6 років)
2) школярі 7-9 років (початкова школа)
3) школярі 10-12 років
4) школярі 13-15 років.

Найкращі праці будуть нагороджені та показані під час XLVI Фестивалю українських дитячих ансамблів – Кошалін-2021
Праць не повертаємо!

Роботи просимо надсилати до 20 жовтня 2021 на адресу:
Związek Ukraińców w Polsce
Zarząd Oddziału w Koszalinie
ul. J. Piłsudskiego 6/1, 75-500 Koszalin
тел.: 094 /342-64-70, 884-994-009
zup_koszalin@wp.pl

Управа відділу ОУП у Кошаліні

Греко-католицька спільнота в Ельблонзі будує нову святиню. З цією метою проводимо різні заходи, щоб зібрати кошти.

Від імені спільноти греко-католицької парафії Народження Св. Івана Хрестителя в Ельблонзі парох о. митрат Андрій Сорока просить про вплати:

Parafia Greckokatolicka w Elblągu, ul. Poznańska 2a
Bank PeKaO S.A. I oddział w Elblągu
nr konta: 87 1240 1226 1111 0000 1404 5318

ФОНД «PRO MUSICA VIVA»

Фестиваль «Дні української музики у Варшаві»

Роман Ревакович – художній директор

Субота, 04.09.2021, год. 20:00
Архікафедральна базиліка Івана Хрестителя у Варшаві, вул. Свєнтоянська 8
Хоровий концерт
Виконавці: Ансамбль A cappella Leopolis (Львів)
Диригент: Людмила Капустіна

ПРОГРАМА
► Монодичний спів з Львівського Ірмологіону 1709 р. Покаянія отверзи ми двері, соло: диякон Тарас Грудовий
► Микола Дилецький (1630?-1690?). Вечірня для 8-голосого хору (фрагменти)
► Перша половина 18 ст., анонім
Сіде Адам прямо Рая, концерт для 12-голосого хору
Плачу і ридаю, концерт для 12-голосого хору
Вік мой скончаваєтся, концерт для 12-голосого хору
► Максим Березовський (1745-1777), Три піснеспіви на причастя, Блаженні яже ізбрал, Чашу спасенія прийму, Радуйтеся праведнії
► Максим Березовський, Отче наш, концерт для 4-голосого хору, Poco adagio. Largo. Andante. Alla breve. Allegretto. Andante
► Максим Березовський, Слава во вишніх Богу, концерт для 4-голосого хору, Allegro. Andante. Maestoso. Fuga [Allegro risoluto]. Allegro
► Артем Ведель (1767-1808), Господи, Боже мой, концерт для 4-голосого хору, Larghetto sostenuto. Allegro. Largo. Allegro
► Артем Ведель, Воскресеніє Христово видівше, піснеспів з утрені
► Дмитро Котко (1892-1982), згідно з аранжуванням П. Демуцького (версія Р. Стельмащука), Кант про Страшний Суд, лірницька псальма
► Дмитро Котко, згідно з аранжуванням М. Леонтовича (версія Р. Стельмащука), Через поле широкеє, лірницька псальма, соло: Володимир Гадзало

Середа, 08.09.2021, год. 19:00
Концертна студія Польського радіо ім. Вітольда Лютославського, Варшава, вул. Модзелевського 59
Камерний концерт
Виконавці: Струнний квартет «Royal String Quartet»

ПРОГРАМА
► Євген Станкович – Струнний квартет № 1 (1973)
► Золтан Алмаші – Струнний квартет № 2 (2008)
► Олексій Ретинський – Струнний квартет «До мажор» (2011)
► Валентин Сильвестров – Струнний квартет № 1 (1974)

Субота, 11.09.2021, год. 19:00
Концертна студія Польського радіо ім. Вітольда Лютославського, Варшава, вул. Модзелевського 59
Оркестровий концерт
Виконавці: Марія Кіях – флейта, Кирило Бондар – скрипка, Ярослава Неклаєва – арфа, Оксана Нікітюк – мецо-сопрано, Дмитро Таванець – фортепіано, Національний ансамбль солістів «Київська камерата», Роман Ревакович – диригент

ПРОГРАМА
► Володимир Загорцев – Камерний концерт № 3 для солістів та камерного оркестру
► Ігор Щербаков – Aria Passione – 1 для камерного оркестру
► Володимир Рунчак – Камерна симфонія № 1 для струнного оркестру
► Олег Кива – Камерна кантата № 3 на слова П. Тичини для голосу та камерного оркестру
► Олександр Козаренко – Concerto Rutheno для фортепіано та камерного оркестру

Любачівщина запрошує!!!

У кого ще трішки в серці залишилася пам'ять про своїх предків, і ту пам'ять хочете переказати своїм дітям та внукам, запрошуємо на Любачівщину.
14.08.2021 року об 11.00 – служба Божа в церкві у Жукові, а опісля – панахиди на цвинтарях у Жукові, Горайці та Новому Селі.
15.08.2021 року о 10.00 – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці, а об **11.00** – служба Божа в церкві у Новому Люблинці, а опісля – панахиди на цвинтарі.
Хоча б раз у рік походімо стежками наших предків. Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів чи ремонт церкви особам, які поїдуть.
Можна також переказати кошти на рахунок:
Zgromadzenie sióstr Służebnic NMP Prałkowce 231
37-700 Przemyśl
Nr rachunku: 91 8642 1155 2015 1500 7766 0004
З дописом: darowizna na remont cerkwi w Nowym Lublińcu
Церкви на Любачівщині чекають на нас.

Високопреподобний отче Артуре!

Прийміть найтепліші і найщиріші привітання з нагоди 30-ліття священства.
Бажаємо Вам міцного здоров'я, сили та великої мудрості в праці у Божому винограднику.
Дякуємо Вам за Ваш духовний провід у світлій дорозі до Бога.

30-ліття

Парафіяни і рада церкви св. Михаїла у Пєнєжні

Ініціативна група гуртка ОУП і церковна рада у Гребенному планує провести ремонт та реновацію старих надмогильних пам'ятників і хрестів на цвинтарі у Гребенному і Мостах-Малих.

Реалізувати проєкт планується поетапно протягом двох років. Зараз проводимо інвентаризацію, а вступні роботи хочемо почати у другій половині червня під наглядом спеціалістів з Академії мистецтв.
На це потрібні кошти – на закупівлю матеріалів, харчування і нічліг учасників з України і Польщі, тому просимо колишніх мешканців сіл і їхніх нащадків фінансово допомогти проєкту.
Пожертви можна надсилати на банківський рахунок:
Parafia Greckokatolicka w Hrebennem
nr konta: 52 1240 2568 1111 0010 1630 0119
z dopiskiem «cmentarz Hrebenne».
Усім жертводавцям та прихильникам дуже дякуємо!

Від імені ініціативної групи – Роман Божик
Гурток ОУП в Гребенному

Наше Слово

Adres: Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa,
tel.: prenumerata i reklama – tel./fax 22 677-88-10,
redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46,
redakcja – 22 677-84-45.

E-mail: redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl

Internet: www.nasze-slowo.pl

Kolegium Redakcyjne: Khrystyna Zanyk, Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuchenko, Anastazja Krawczuk, Daryna Popil.
Zespół redakcyjny: redaktor naczelny – Khrystyna Zanyk, **zastępca redaktora naczelnego –** Paweł Łoza, **sekretarz –** Tetiana Daniuchenko, **redaktorzy –** Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), **redaktor stylistyczny –** Olga Rusina, **redaktor techniczny –** Olga Michaluk, **prenumerata, reklama –** Łesia Korostatewycz.
Współpracownicy: Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Bogdan Tchórz (Górowo Iławeckie), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Oksana Kulczewycz (Legnica), Jerzy Gawryluk (Bielsk Podlaski), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Oleksandra Iwaniuk (Warszawa), Zhanna Kuznietsova (Kijów), Ivanna Kyliushyk (Warszawa), Svitlana Melnyk (Kraków), Ivan Kysloshchuk (Lublin), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).

Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7
03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat),
22 677-88-06 (sekretarz Zarządu Głównego),
E-mail: zuwp@post.pl, sekretariat@ukraina.com.pl,

Internet: http://ukraincy.org.pl, http://www.oup.ukraina.com.pl

Fotoskład: Redakcja „Nasze Słowo"
Druk: Drukarnia „Efekt". **Nakład** 2500 egz.
Pismo dofinansowano ze środków dotacji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji
Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat w PLN:
47 1160 2202 0000 0000 5515 6292

Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD:
IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

Konto bankowe dla wpłat tylko w USD:
IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196
BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX
Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa

ISSN 027-8254

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji.
Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy.
Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika.
Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji.

Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w kioskach RUCH-u, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Prenumerata realizowana przez RUCH S.A.:
Zamówienia na prenumeratę można składać bezpośrednio na stronie www.prenumerata.ruch.com.pl
Ewentualne pytania prosimy kierować na adres e-mail: prenumerata@ruch.com.pl lub kontaktując się z Centrum Obsługi Klienta „RUCH" pod numerami: 22 693 70 00 lub 801 800 803 – czynne w dni robocze w godzinach 7^{00} – 17^{00}.

eprasa.pl 3172aa2020